

GJENDJA FINANCIARE DHE HUAMARRJA E NDËRMARRJEVE NË SHQIPËRI

Gjashtëmuji i parë 2022

DEPARTAMENTI I STABILITETIT FINANCIAR

Korrik 2022¹

¹ Ky vrojtim mbulon zhvillimet mbi gjendjen financiare dhe huamarrjen e ndërmarrjeve për gjashtëmuji i parë 2022 dhe pritshmëritë për gjashtëmuji i dytë 2022.

PËRMBAJTJA

<i>Përmbledhje e gjetjeve kryesore të vrojtimit.....</i>	<i>2</i>
<i>Gjendja financiare dhe huamarrja e ndërmarrjeve në Shqipëri.....</i>	<i>4</i>
1. <i>Organizimi dhe fusha e veprimit.....</i>	<i>4</i>
2. <i>Ecuria financiare e ndërmarrjeve dhe prania e huasë.....</i>	<i>7</i>
3. <i>Karakteristikat e huamarrjes së ndërmarrjeve.....</i>	<i>13</i>
4. <i>Struktura e huasë.....</i>	<i>15</i>
5. <i>Ngarkesa e huasë.....</i>	<i>17</i>
6. <i>Marrëdhënia me bankat dhe pritshmëritë për të ardhmen.....</i>	<i>21</i>

Përmbledhje e gjetjeve kryesore të vrojtimit

Për këtë vrojtimit u përdor një kampion prej 1,365 ndërmarrjesh të madhësive të ndryshme të shtrira gjeografikisht në të gjithë vendin dhe që kryejnë aktivitetin e tyre në sektorët kryesorë të ekonomisë. Nga këto, rreth 82% iu përgjigjën plotësisht ose pjesërisht pyetjeve të pyetësorit. Vlerësimet në vrojtimit janë realizuar mbi bazën e numrit të ndërmarrjeve që i janë përgjigjur pyetësorit dhe klasifikimit përkatës të tyre.

• GJENDJA FINANCIARE

Gjatë gjysmës së parë të vitit 2022 (më tej, "*periudha*"), ndërmarrjet e vrojtuar vlerësojnë **elementet e "konkurrencës"** dhe të "**gjetjes së tregut**" si problematikat kryesore në ushtrimin e aktivitetit të tyre. Rëndësia e elementit të konkurrencës ka shënuar rritje në krahasim me periudhën e mëparshme për ndërmarrjet e vogla dhe ato të mesme, në mënyrë të ngjashme me gjetjen e tregut. Elemente të cilat shfaqen si problematika në rritje për të gjitha madhësitë e ndërmarrjeve gjatë kësaj periudhe janë "**kosto e prodhimit dhe e punës**" dhe "**disponueshmëria e stafit të kualifikuar**".

Ecuria e nivelit të shitjeve dhe e rezultatit financiar ka vijuar të përmirësohet në krahasim me gjashtëmujorin e dytë 2021, për ndërmarrjet e mesme dhe ato të mëdha. **Mbi 90% e ndërmarrjeve, në secilin grup sipas madhësisë, kanë raportuar fitim gjatë periudhës.** Pritshmëritë për gjashtëmujorin e ardhshëm për *nivelin e shitjeve të përgjithshme* vijnë të paraqiten optimiste për të gjitha madhësitë e ndërmarrjeve, ndërsa për ato të lidhura me *rezultatit financiar* paraqiten ende optimiste ndërmarrjet e mesme dhe ato të mëdha, por me një ngushtim në krahasim me periudhën paraardhëse. **Sinjalet vijnë të jenë pozitive lidhur me zgjerimin e veprimtarisë apo rritjen e investimeve** për ndërmarrjet e mesme dhe ato të mëdha. Për sa i përket *pritsmërive* për gjashtëmujorin e ardhshëm, të gjitha madhësitë e ndërmarrjeve shprehën pozitive për periudhën në vijim.

Gjatë periudhës, **rreth 59% e ndërmarrjeve që i janë përgjigjur pyetësorit deklarojnë se e kanë financiar veprimtarinë e tyre nëpërmjet shitjeve**, duke shënuar rënie për ndërmarrjet e vogla dhe ato të mesme. Ndërkohë, prirja e *kombinimit të burimeve të financimit* vijon të zërë një peshë të konsiderueshme për periudhën, duke u zgjeruar për ndërmarrjet e vogla dhe ato të mesme. Peshën kryesore në këtë aspekt vijon ta zërë financimi i realizuar nëpërmjet *kombinimit të shitjeve me rezervat e mbartura*, ndjekur nga *kombinimi i shitjeve me huanë*.

• HUAMARRJA

Rreth 40% e totalit të ndërmarrjeve që i janë përgjigjur pyetësorit deklarojnë se kanë aktualisht hua për të paguar. Kjo peshë ka shënuar një rënie prej 2.9 pp krahasuar me gjashtëmujorin e kaluar dhe prej 0.8 pp krahasuar me një vit më parë. Në terma të madhësisë së ndërmarrjeve, pesha e ndërmarrjeve huamarrëse ka rezultuar në rënie për ndërmarrjet e mesme dhe ato të mëdha, përkatësisht me 3.9 pp për ato të mesme dhe 3.7 pp për ato të mëdha. Në rastin e ndërmarrjeve të vogla ka një rritje të lehtë prej 0.3 pp.

Në total, burimet formale të huamarrjes (nga banka dhe institucione financiare jobanka) janë përdorur nga 92% e ndërmarrjeve huamarrëse që i janë përgjigjur pyetësorit, 0.6 pp më shumë në krahasim me gjashtëmujorin e mëparshëm. Ndër to, rreth 88% e ndërmarrjeve huamarrëse deklarojnë se i janë drejtuar sektorit bankar si burim i vetëm huamarrjeje, 0.8 pp më shumë në krahasim me gjysmën e dytë të vitit 2021. Kombinimi i burimeve *formale* me ato të tjera është përdorur nga 2.2% e ndërmarrjeve.

Huamarrja e ndërmarrjeve është realizuar kryesisht për kryerjen e një investimi afatgjatë dhe për përballimin e shpenzimeve afatshkurtra. Krahasuar me gjashtëmujorin paraardhës, pesha e ndërmarrjeve

që kanë marrë hua për kryerjen e një investimi ka shënuar rritje për të gjitha madhësitë e ndërmarrjeve, ndërkohë që pesha e ndërmarrjeve të cilat kanë marrë hua me qëllim përballimin e shpenzimeve afatshkurtra ka mbetur thuajse e pandryshuar për ndërmarrjet e vogla dhe të mëdha. Rreth 82% e ndërmarrjeve huamarrëse të vogla, 81% e ndërmarrjeve të mesme dhe 82% e atyre të mëdha, e konsiderojnë të përshtatshëm nivelin e tyre të huamarrjes për financimin e veprimtarisë. Krahasuar me periudhën e kaluar, kjo peshë ka vijuar të bjerë për ndërmarrjet e mesme dhe të mëdha.

Euroizimi në kryerjen e veprimtarisë së ndërmarrjeve vijon të mbetet i ulët për të gjitha madhësitë e ndërmarrjeve, por gjithsesi ruan një peshë më të lartë tek ndërmarrjet e mëdha. Nga ana tjetër, huamarrja e ndërmarrjeve shfaqet relativisht e balancuar. Ajo është realizuar vetëm në monedhën vendase për 64% e ndërmarrjeve të vogla, 51% e ndërmarrjeve të mesme dhe 45% e ndërmarrjeve të mëdha, ndërsa pjesa tjetër është në valutë dhe/ose e kombinuar. Huamarrja në valutë, kryesisht në euro, rezulton më e përdorur nga ndërmarrjet e mesme dhe ato të mëdha (rreth 42% për secilën prej tyre) dhe më pak nga ndërmarrjet e vogla (rreth 30%). Krahasuar me gjashtëmujorin e mëparshëm, pesha e ndërmarrjeve me hua në monedhë të huaj është rritur për të gjitha madhësitë e ndërmarrjeve. Ky element ndikohet edhe nga monedha në të cilën këto ndërmarrje kryejnë veprimtarinë, por gjithsesi kërkon një vlerësim të kujdesshëm në vijimësi për ekspozimin ndaj kursit të këmbimit, duke qenë se pesha e ndërmarrjeve huamarrëse në valutë e tejkalon peshën e ndërmarrjeve të cilat kryejnë veprimtari në valutë.

Vlera totale e huasë rezulton afërsisht sa gjysma e vlerës së kapitalit të ndërmarrjes për rreth 78% të totalit të ndërmarrjeve huamarrëse dhe pothuaj e njëjtë me vlerën e kapitalit për 11% të tyre, ndërkohë që pjesa e mbetur prej 11% pohojnë që vlera e huasë e tejkalon atë të kapitalit. Të analizuara sipas madhësisë, raporti "hua/kapital" rezulton më i lartë te ndërmarrjet e mesme e të mëdha, ku përkatësisht 25% dhe 23% e tyre shprehen se ky raport është i barabartë ose tejkalon vlerën e kapitalit, duke nënkuptuar një peshë më të madhe të huasë për këto ndërmarrje. Për këtë gjashtëmujor, ky raport ka shënuar rënie për ndërmarrjet e këtyre madhësive. Në nivel sektorial, ngarkesa me borxh ka shënuar rënie për disa nga sektorët e analizuar.

- MARRËDHËNIA ME BANKAT

Vështirësia e procesit të huamarrjes nga bankat vlerësohet midis nivelit "normal" dhe "i vështirë", por ky nivel vështirësie ka shënuar rritje për ndërmarrjet e vogla dhe ato të mëdha. Marrëdhënia me bankat vijon të vlerësohet midis nivelit "e rëndësishme" dhe "e domosdoshme". Lidhur me elementet që vështirësojnë përfitimin e një huaje bankare, *kostoja e lartë e kredisë* vijon të cilësohet si elementi kryesor, veçanërisht në rastin e ndërmarrjeve të vogla. Gjithsesi, për këtë gjashtëmujor, vlerësimi për këtë element ka shënuar një rënie të lehtë për ndërmarrjet e vogla dhe për ato të mesme.

Lidhur me planifikimin e një huamarrjeje në të ardhmen, rreth 47% e ndërmarrjeve që i janë përgjigjur pyetësorit deklarojnë se "nuk ka asnjë mundësi" që të kërkojnë një kredi bankare gjatë periudhës së ardhshme. Kjo peshë ka shënuar rënie për të gjitha madhësitë e ndërmarrjeve në krahasim me periudhën paraardhëse. Nga ana tjetër, vërehet një rritje e peshës së ndërmarrjeve që pohojnë se "ka pak mundësi" të marrin një kredi në gjysmën e dytë të vitit 2022, si edhe e peshës së ndërmarrjeve të vogla e të mëdha të cilat shprehen se "ka shumë mundësi" që diçka e tillë të ndodhë në periudhën pasardhëse. Pesha e ndërmarrjeve të cilat kanë zgjedhur alternativën "është e sigurt" ka rënë për ndërmarrjet e mesme dhe lehtësisht për ndërmarrjet e mëdha, ndonëse kjo alternativë ruan peshën më të vogël.

Gjendja financiare dhe huamarrja e ndërmarrjeve në Shqipëri

Karakteristikat e kampionit të vrojtuar². Në gjashtëmujorin e parë 2022 (më tej “periudha”), vrojtimi u realizua mbi një kampion prej 1365 ndërmarrjesh, të shpërndara në 12 qarqet e vendit. Pjesa kryesore e këtyre ndërmarrjeve (rreth 80%) janë përqendruar kryesisht në 4 qarqe, përkatësisht në: Tiranë (rreth 53%), Durrës (rreth 15%), Fier (rreth 7%) dhe Shkodër (rreth 5%).

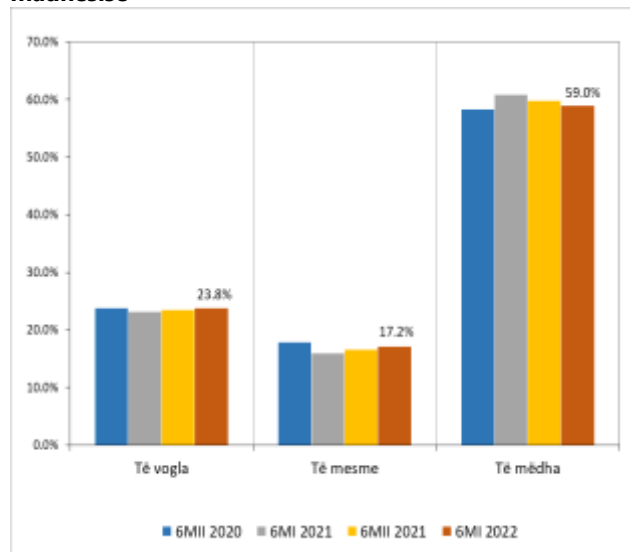
Në totalin e kampionit të përzgjedhur, rreth 82% e ndërmarrjeve (gjithsej 1124 ndërmarrje) i janë përgjigjur pyetjeve të vrojtimit dhe analiza e rezultateve mbështetet në këto përgjigje. Analiza e mëposhtme është organizuar kryesisht bazuar në ndarjen sipas madhësisë së ndërmarrjeve.

1. Organizimi dhe fusha e veprimit

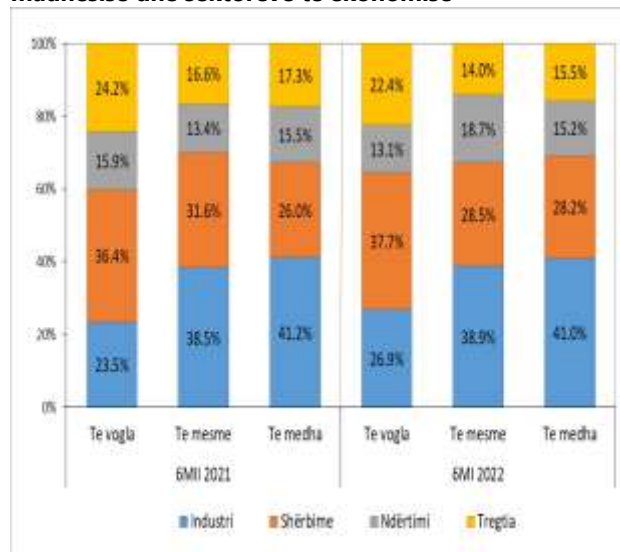
1.1 Shpërndarja sektoriale dhe madhësia e ndërmarrjeve

Për periudhën, në ndarjen sipas sektorëve, rreth 37% e ndërmarrjeve i përkasin sektorit të *industrisë*, rreth 31% sektorit të *shërbimeve*, rreth 15% sektorit të *ndërtimit* dhe rreth 17% sektorit të *tregtisë*. Sipas madhësisë, rreth 24% e ndërmarrjeve klasifikohen si *ndërmarrje të vogla* (5-19 persona të punësuar), rreth 17% si *ndërmarrje të mesme* (20-49 të punësuar) dhe rreth 59% si *ndërmarrje të mëdha* (mbi 50 të punësuar). Në grupin e *ndërmarrjeve të vogla*, peshën kryesore e zënë ndërmarrjet që operojnë në sektorin e shërbimeve (rreth 38%), ndjekur nga sektori i industrisë (rreth 27%). Nga ana tjetër, në grupin e ndërmarrjeve të mesme dhe të mëdha, peshën më të lartë e kanë ndërmarrjet e sektorit të industrisë (përkatësisht prej rreth 39% dhe 41%) dhe ato të sektorit të shërbimeve (me një peshë prej 28% për secilin prej tyre).

Grafik 1.1 Shpërndarja e ndërmarrjeve sipas madhësisë

Grafik 1.2 Shpërndarja e ndërmarrjeve sipas madhësisë dhe sektorëve të ekonomisë

Burimi: Banka e Shqipërisë.

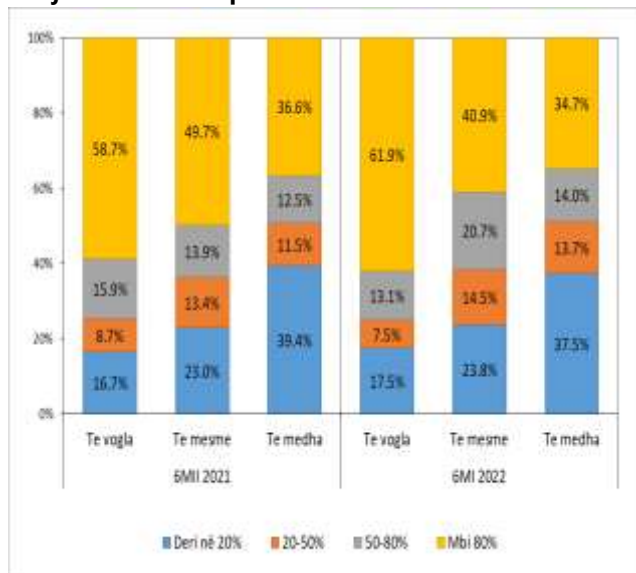
² Vrojtimi i gjendjes financiare dhe huamarrjes së ndërmarrjeve kryhet që prej gjashtëmujorit të dytë 2010, me një frekuencë gjashtëmujore. Fillimisht, ky vrojtimit u hodh në terren me një kampion të përzgjedhur prej 700 ndërmarrjesh me shitje neto vjetore më të lartë (ndërmarrje të mëdha). Më tej, në vitin 2016, kampioni u zgjerua në rreth 1200 ndërmarrje të mëdha, të mesme e të vogla, të shtrira gjeografikisht në të gjithë vendin.

1.2 Sigurimi i lëndës së parë dhe shitja e produkteve

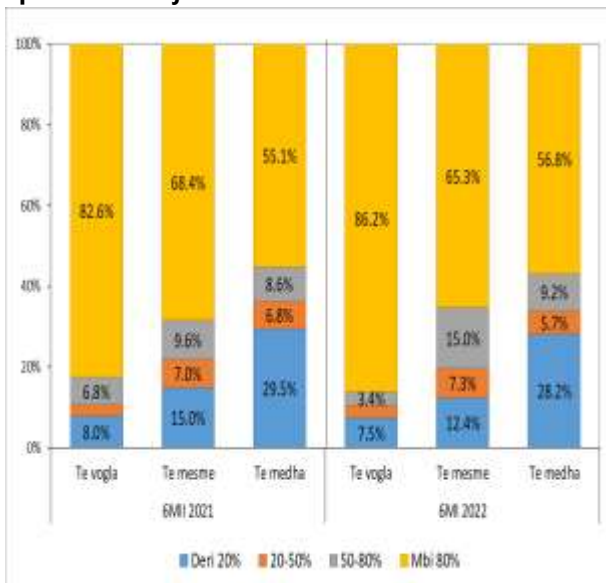
Pjesa më e madhe e ndërmarrjeve (respektivisht rreth 62% e ndërmarrjeve të vogla, 41% e atyre të mesme dhe 35% e atyre të mëdha) e sigurojnë mbi 80% të lëndës së parë brenda vendit. Krahasuar me periudhën paraardhëse, ky tregues është rritur me 3.2 pp në rastin e ndërmarrjeve të vogla, ndërkohë që është ulur 8.8 pp për ndërmarrjet e mesme dhe me 1.9 pp për ato të mëdha. Nga ana tjetër, rreth 39% e ndërmarrjeve të mëdha sigurojnë deri në 20% të lëndës së parë brenda vendit, me një rritje gjashtëmujore prej 2.5 pp.

Shitja e produkteve vijon të mbetet kryesisht brenda vendit, ku rreth 86% e ndërmarrjeve të vogla, 65% e ndërmarrjeve të mesme dhe 57% e ndërmarrjeve të mëdha, kanë deklaruar se kanë shitur shumicën e produkteve në tregun vendas (mbi 80% të volumit të produkteve). Krahasuar me gjashtëmujorin e mëparshëm, ka pasur një rritje të lehtë të peshës së ndërmarrjeve të vogla dhe të mëdha që i shesin produktet e tyre kryesisht brenda vendit (përkatësisht me 3.6 pp dhe 1.7 pp), ndërkohë që pesha e ndërmarrjeve të mesme që deklarojnë një gjë të tillë ka rënë me 3.2 pp.

Grafik 1.3 Shpërndarja e ndërmarrjeve sipas peshës së blerjes së lëndës së parë brenda vendit

Grafik 1.4 Shpërndarja e ndërmarrjeve sipas peshës së shitjeve brenda vendit

Burimi: Banka e Shqipërisë.

Nga analiza e përgjigjeve sipas sektorëve, rezulton se sektori i ndërtimit vijon të mbetet sektori me varësinë më të madhe ndaj lëndës së parë të siguruar në vend, ku rreth 69% e ndërmarrjeve të këtij sektori sigurojnë mbi 80% të lëndës së parë brenda vendit. Gjithsesi, kjo peshë ka rënë me 6.8 pp krahasuar me gjashtëmujorin e kaluar dhe me 3.1 pp krahasuar me një vit më parë. Nga ana tjetër, sektori i industrisë shfaq varësinë më të ulët, ku 49% e ndërmarrjeve të këtij sektori sigurojnë vetëm 20% të lëndës së parë brenda vendit. Peshja e këtyre ndërmarrjeve mbetet e pandryshuar në terma gjashtëmujorë, ndërsa në terma vjetorë kjo rënie është 3.4 pp.

Tabelë 1.1 Shpërndarja e ndërmarrjeve sipas sektorëve dhe përqindjes së blerjes së lëndës së parë brenda vendit

		Deri në 20%	20-50%	50-80%	Mbi 80%
Industri	6MII 2020	51.0%	13.1%	13.1%	22.9%
	6MI 2021	52.6%	14.1%	9.1%	24.2%
	6MII 2021	49.1%	16.1%	12.7%	22.1%
	6MI 2022	49.2%	14.1%	14.3%	22.4%
Shërbime	6MII 2020	20.1%	6.7%	10.2%	63.0%
	6MI 2021	18.4%	6.4%	14.3%	60.8%
	6MII 2021	18.5%	4.2%	11.2%	66.1%
	6MI 2022	17.8%	7.9%	13.5%	60.8%
Ndërtim	6MII 2020	3.0%	1.2%	16.8%	79.0%
	6MI 2021	4.4%	3.1%	20.1%	72.3%
	6MII 2021	1.2%	5.3%	17.5%	76.0%
	6MI 2022	2.3%	5.2%	23.3%	69.2%
Tregti	6MII 2020	31.4%	20.3%	16.4%	31.9%
	6MI 2021	29.7%	24.7%	16.4%	29.2%
	6MII 2021	41.2%	17.1%	15.6%	26.1%
	6MI 2022	36.8%	23.2%	11.6%	28.4%

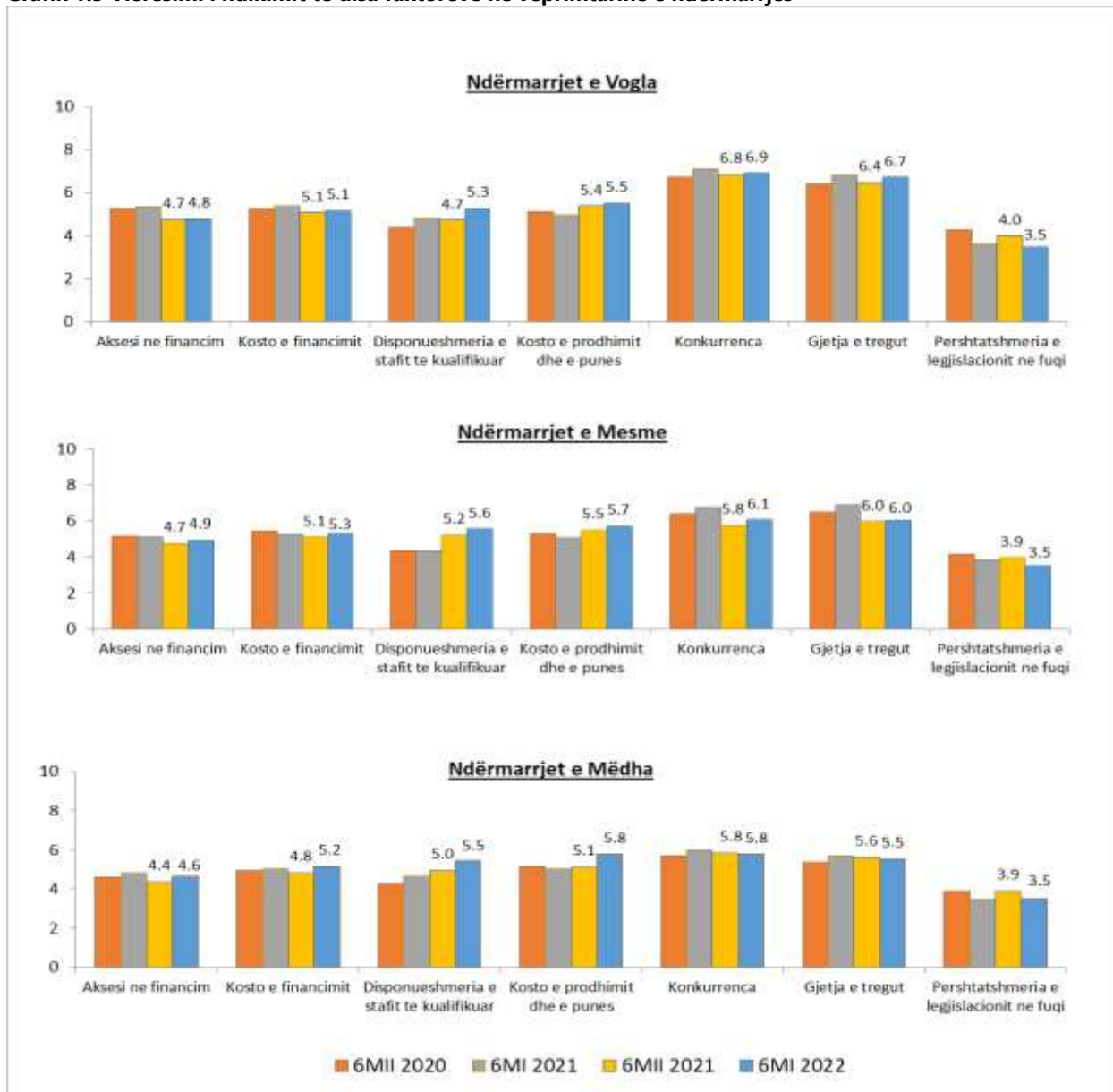
Burimi: Banka e Shqipërisë.

1.3 Elementet kufizuese në aktivitetin e ndërmarrjeve³

Gjatë periudhës, ndërmarrjet e vrojtuar vlerësojnë **elementet e "konkurrencës"** dhe të **"gjetjes së tregut"** si problematikat kryesore në ushtrimin e aktivitetit të tyre. Rëndësia e elementit të konkurrencës ka shënuar rritje në krahasim me periudhën e mëparshme për ndërmarrjet e vogla dhe ato të mesme, në mënyrë të ngjashme me gjetjen e tregut. Elemente, të cilat shfaqen si problematika në rritje për të gjitha madhësitë e ndërmarrjeve gjatë kësaj periudhe, janë *"kosto e prodhimit dhe e punës"* dhe *"disponueshmëria e stafit të kualifikuar"*.

³ Ndërmarrjet kanë vlerësuar rëndësinë e disa problemeve të caktuara sipas një shkalle nga 1 deri në 10, ku 1 është shkalla më e ulët dhe 10 është shkalla më e lartë e vështirësisë. Për të agreguar përgjigjet për secilën çështje të vlerësuar, është llogaritur një mesatare e peshuar për të gjitha ndërmarrjet e përgjigjura, duke peshuar përgjigjet e tyre me shkallët e vlerësimit (1-10).

Grafik 1.5 Vlerësimi i ndikimit të disa faktorëve në veprimtarinë e ndërmarrjes

Burimi: Banka e Shqipërisë.

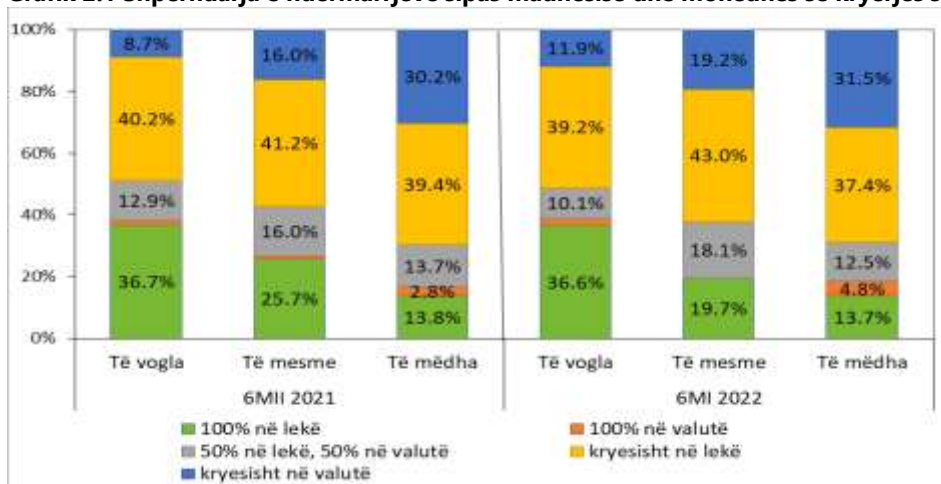
2. Ecuria financiare e ndërmarrjeve dhe prania e huasë

2.1 Monedha e kryerjes së veprimtarisë

Euroizimi i veprimtarisë së ndërmarrjeve paraqitet i ulët për të gjitha madhësitë e ndërmarrjeve, por gjithsesi ruan një peshë më të lartë tek ndërmarrjet e mëdha. Kështu, rreth 14% e ndërmarrjeve të vogla dhe 19% e atyre të mesme deklarojnë se e kryejnë veprimtarinë *plotësisht* ose *kryesisht*⁴ në valutë. Ky tregues është rreth 36% për ndërmarrjet e mëdha, 3.3 pp më shumë krahasuar me periudhën paraardhëse.

⁴ Mbi 50% të veprimtarisë në valutë.

Grafik 2.1 Shpërndarja e ndërmarrjeve sipas madhësisë dhe monedhës së kryerjes së veprimtarisë

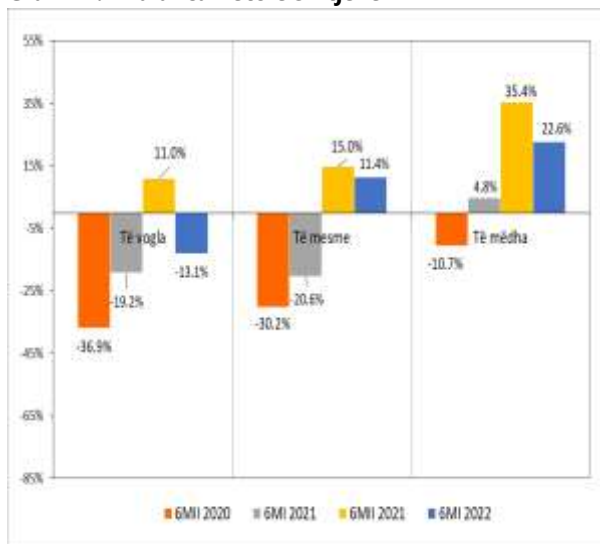

Burimi: Banka e Shqipërisë.

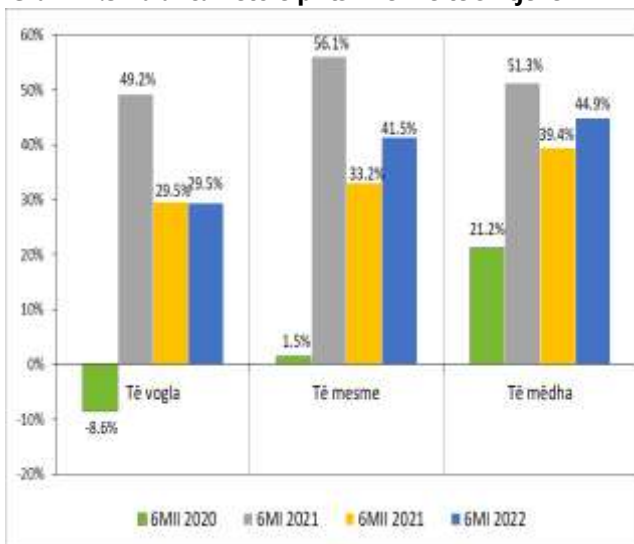
2.2 Ecuria e shitjeve, rezultati financiar dhe zgjerimi i veprimtarisë

Gjatë periudhës, niveli i shitjeve ka shënuar rritje për ndërmarrjet e mesme dhe ato të mëdha. Këto ndërmarrje vijojnë të raportojnë rritje të nivelit të shitjeve me një balancë neto pozitive prej përkatësisht 11.4% dhe 22.6%, por më të ulëta në krahasim me gjashtëmujorin e kaluar. Situata është paraqitur e përkeqësuar edhe për ndërmarrjet e vogla, të cilat janë rikthyer në një balancë neto negative prej 13.1%. Për sa i përket pritshmërive për ecurinë e mëtejshme të nivelit të shitjeve, të gjitha ndërmarrjet (pavarësisht madhësisë) shprehen mjaft optimiste për gjashtëmujorin e dytë 2022. Më konkretisht, ndërmarrjet e mesme dhe ato të mëdha paraqesin balanca neto pozitive dhe të përmirësuara (prej përkatësisht 41.5% dhe 44.9%), ndërkohë që për ndërmarrjet e vogla kjo balancë ka mbetur e pandryshuar në një nivel prej 29.5%.

Grafik 2.2 Balanca neto e shitjeve

Grafik 2.3 Balanca neto e pritshmërive të shitjeve

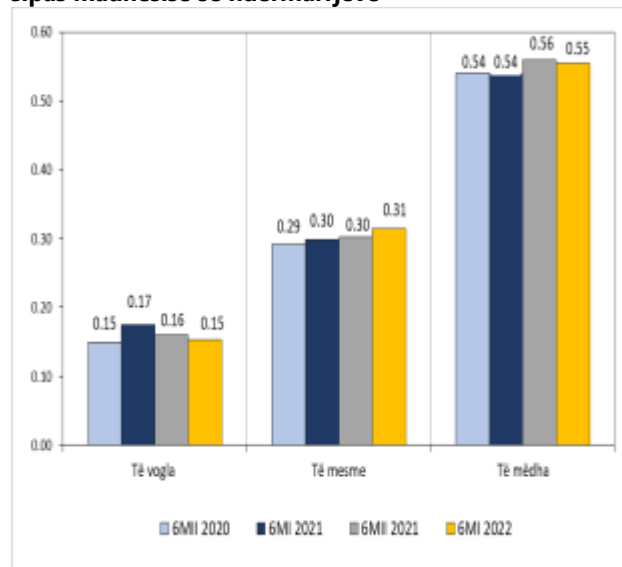
Burimi: Banka e Shqipërisë.

Balancat neto të përgjigjeve janë llogaritur si diferencë midis peshave të përgjigjeve pozitive (rritje e shitjeve/rritje e pritshmërive të shitjeve) dhe përgjigjeve negative (rënie e shitjeve/rënie e pritshmërive mbi shitjet) ndaj totalit të përgjigjeve të dhëna.

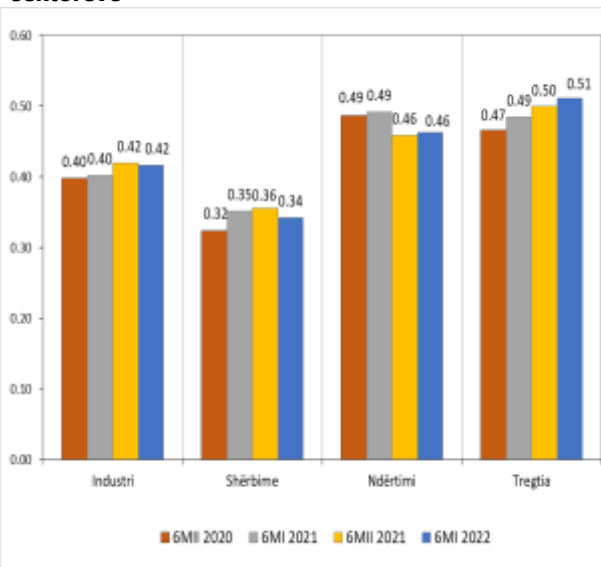
Ecuria e agreguar e nivelit të shitjeve të përgjithshme është analizuar nëpërmjet një indeksi⁵, i cili peshon përgjigjet e ndërmarrjeve sipas intervaleve të ndryshme dhe i grupon ato sipas madhësisë së ndërmarrjeve dhe sipas sektorëve.

Ecuria e indeksit të shitjeve ka shënuar ndryshime të lehta përgjatë periudhës në krahasim me gjashtëmujorin e dytë 2021. Në ndarjen sipas madhësisë, ecuria e vlerave të indeksit tregon që vlera e përgjithshme e shitjeve për ndërmarrjet e vogla dhe ato të mëdha ka shënuar një rënie të lehtë, por ka një rritje për ndërmarrjet e mesme. Ndërkohë, në krahasim me një vit më parë, ky indeks është rritur për ndërmarrjet e mesme dhe ato të mëdha, por paraqitet me rënie për ndërmarrjet e vogla. Në rang sektorial, një rritje vërehet për sektorin e tregtisë dhe lehtësisht edhe për atë të ndërtimit.

Grafik 2.4 Indeksi i përgjithshëm i shitjeve sipas madhësisë së ndërmarrjeve

Grafik 2.5 Indeksi i shitjeve të përgjithshme sipas sektorëve

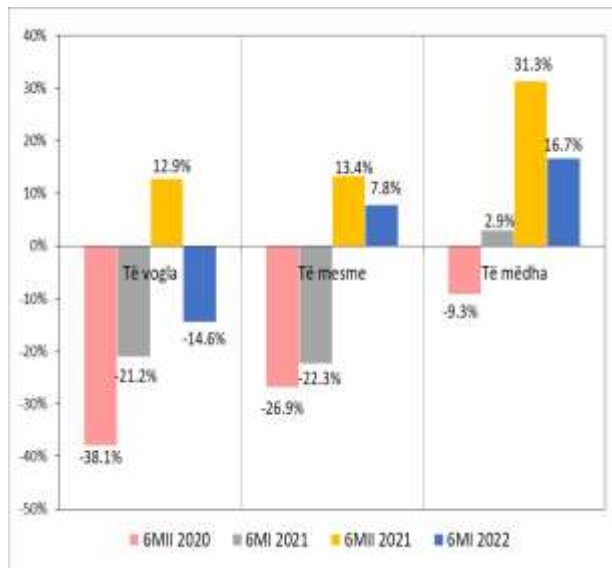

Burimi: Banka e Shqipërisë.

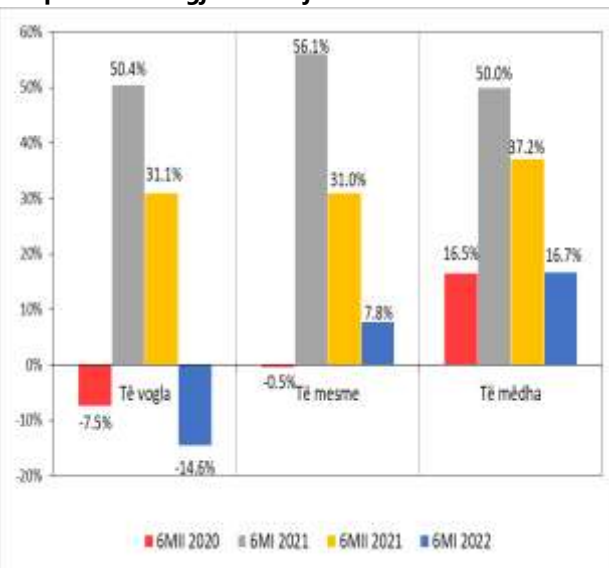
Ndërmarrjet e mesme dhe të mëdha raportojnë një rritje të rezultetit financiar. Kështu, ndërmarrjet e mesme dhe ato të mëdha vijojnë të pohojnë rritje të rezultetit financiar edhe për këtë gjashtëmujor, me një balancë neto pozitive (përkatësisht prej 7.8% dhe 16.7%), por të ngushtuar në krahasim me periudhën paraardhëse. Ndërmarrjet e vogla janë rikthyer sërish në territor negativ duke deklaruar një rënie të rezultetit financiar për periudhën, reflektuar në një balancë negative prej 14.6%. *Pritshmëritë për rezultatin financiar në gjashtëmujorin e ardhshëm* paraqiten ende optimiste për ndërmarrjet e mesme dhe ato të mëdha, por të ngushtuara në krahasim me periudhën paraardhëse.

⁵ Koeficientët e peshimit sipas intervaleve të shitjeve të përgjithshme janë: "Deri në 10 milionë lekë" = 0; "10-49 milionë lekë" = 0.25; "50-99 milionë lekë" = 0.5; "100-500 milionë lekë" = 0.75; "Mbi 500 milionë lekë" = 1. Rritja/ulja e vlerës së këtij indeksi nënkupton një rritje/ulje të nivelit të shitjeve të përgjithshme të ndërmarrjeve.

Grafik 2.6 Balanca neto e rezultatit financiar

Grafik 2.7 Balanca neto e rezultatit financiar_të pritsëm në gjashtëmuorin e ardhshëm

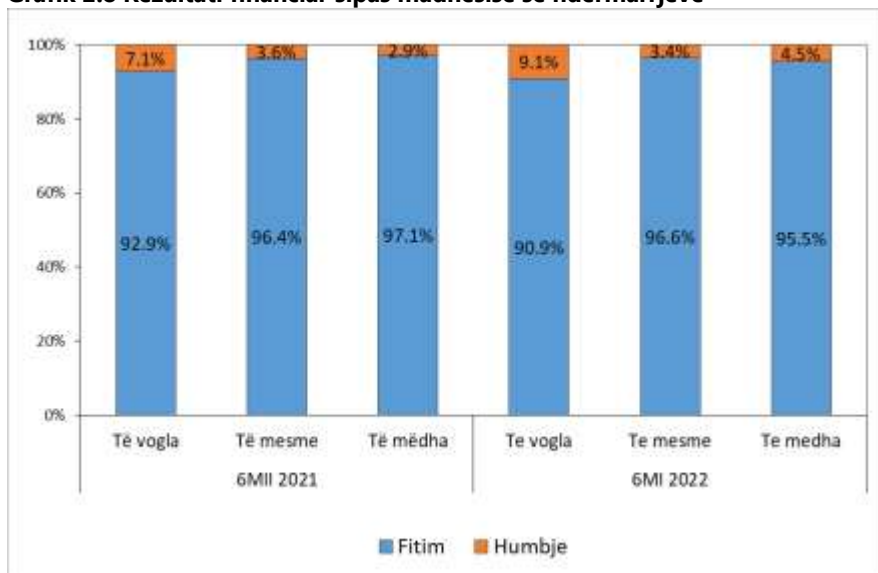

Burimi: Banka e Shqipërisë.

Balancat neto të përgjigjeve janë llogaritur si diferencë midis peshave të përgjigjeve pozitive (ritje e rezultatit financiar/ritje e pritshmërive) dhe përgjigjeve negative (rënie e rezultatit financiar/rënie e pritshmërive) ndaj totalit të përgjigjeve të dhëna.

Për ndërmarrjet e përgjigjura lidhur me rezultatin financiar⁶ në gjashtëmuorin e parë 2022, mbi 90% e secilit grup sipas madhësisë kanë raportuar fitim gjatë periudhës. Kjo peshë ka rezultuar më e lartë për ndërmarrjet e mesme (rreth 97%) dhe më e ulët tek ndërmarrjet e vogla (rreth 91%). Krahasuar me periudhën paraardhëse, pesha e ndërmarrjeve që kanë raportuar fitim ka ardhur në rënie për ndërmarrjet e vogla dhe ato të mëdha.

Grafik 2.8 Rezultati financiar sipas madhësisë së ndërmarrjeve

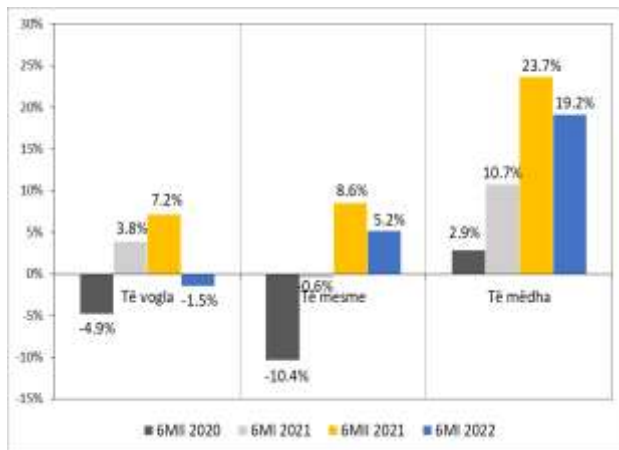

Burimi: Banka e Shqipërisë.

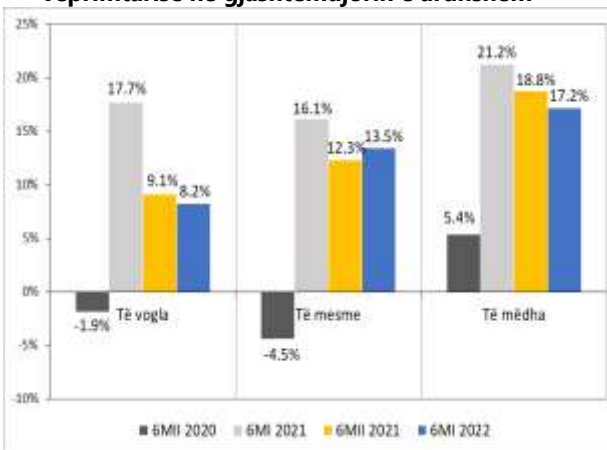
⁶ Janë përgjigjur 1048 ndërmarrje ose rreth 77% e kampionit.

Vlerësimi i ndërmarrjeve për rritjen e investimeve dhe zgjerimin e veprimtarisë vijon të japë sinjale optimiste. Ndërmarrjet e mesme dhe ato të mëdha kanë shënuar balanca neto pozitive prej 5.2% dhe 19.2%. Ndërkohë, ndërmarrjet e vogla kanë shprehur një ngushtim të lehtë me balancë negative prej 1.5%. Sidoqoftë, për gjashtëmujorin e ardhshëm, balancat neto të përgjigjeve kanë rezultuar pozitive për të gjitha madhësitë e ndërmarrjeve, duke nënkuptuar pritshmëri për investim apo zgjerim të mëtejshëm të veprimtarisë. Këto pritshmëri vijnë të mbeten optimiste, por në rënie për ndërmarrjet e vogla dhe ato të mëdha në krahasim me gjashtëmujorin e mëparshëm.

Grafik 2.9 Balanca neto e zgjerimit të veprimtarisë

Grafik 2.10 Balanca neto e zgjerimit të veprimtarisë në gjashtëmujorin e ardhshëm

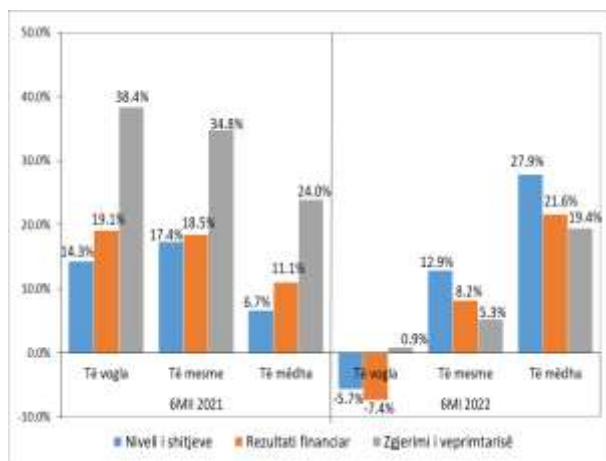

Burimi: Banka e Shqipërisë.

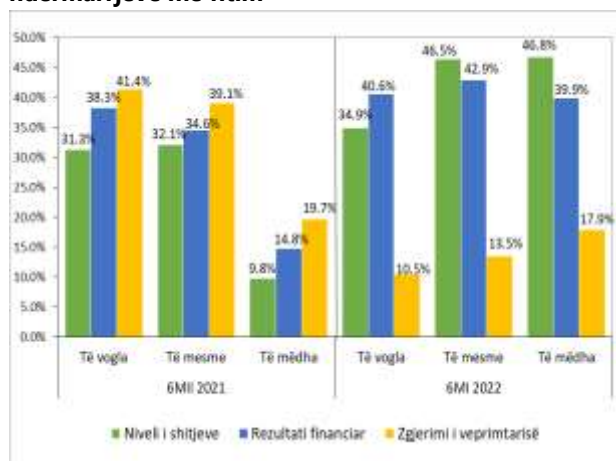
Balancat neto të përgjigjeve janë llogaritur si diferencë midis peshave të përgjigjeve pozitive (zgjerim i veprimtarisë/pritshmëri për zgjerim apo investim) dhe përgjigjeve negative (ngushtim i veprimtarisë/pritshmëri për ngushtim) ndaj totalit të përgjigjeve të dhëna.

Për ndërmarrjet të cilat raportojnë fitim, ndërmarrjet e mesme dhe ato të mëdha paraqesin balanca pozitive të shitjeve dhe rezultatit financiar gjatë këtij gjashtëmujori, ndërsa zgjerimi i veprimtarisë paraqet balanca pozitive për të gjitha madhësitë e ndërmarrjeve. Për sa i përket pritshmërive për gjashtëmujorin e ardhshëm, ndërmarrjet me fitim të të gjitha madhësive vijnë të paraqiten pozitive, madje më optimiste për pritshmëritë e tyre në lidhje me nivelin e shitjeve dhe të rezultatit financiar krahasuar me gjashtëmujorin paraardhës.

Grafik 2.11 Balancat neto për ndërmarrjet me fitim

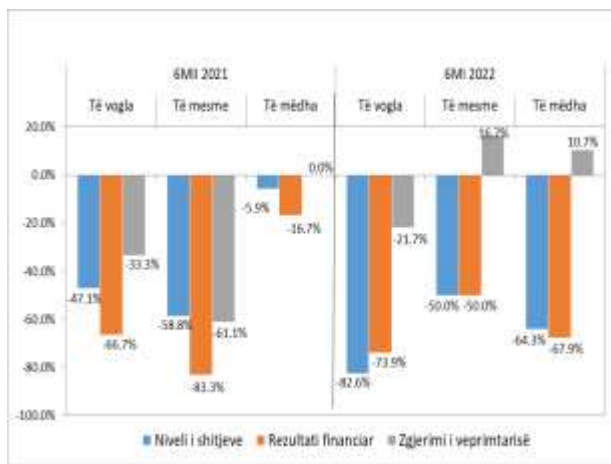
Grafik 2.12 Balancat neto për pritshmëritë e ndërmarrjeve me fitim

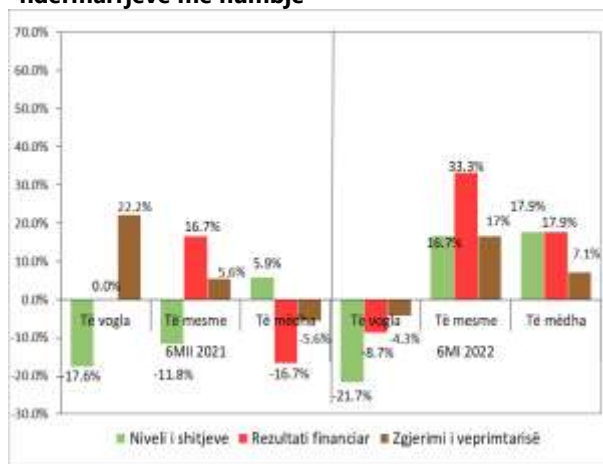
Burimi: Banka e Shqipërisë.

Për ndërmarrjet të cilat raportojnë humbje, të tre grupet e ndërmarrjeve raportojnë balanca negative për nivelin e shitjeve dhe të rezultatit financiar gjatë periudhës. Për sa i përket zgjerimit të veprimitarisë apo rritjes së investimeve, balancat vijnë negative vetëm për ndërmarrjet e vogla. Për nivelin e shitjeve dhe të rezultatit financiar, vërehet një zgjerim i balancave negative për ndërmarrjet e vogla dhe ato të mëdha në krahasim me periudhën paraardhëse. Pritshmëritë e ndërmarrjeve të vogla me humbje paraqiten më pesimiste në krahasim me gjashtëmujorin e dytë 2021.

Grafik 2.13 Balancat neto për ndërmarrjet me humbje

Grafik 2.14 Balancat neto për pritshmëritë e ndërmarrjeve me humbje

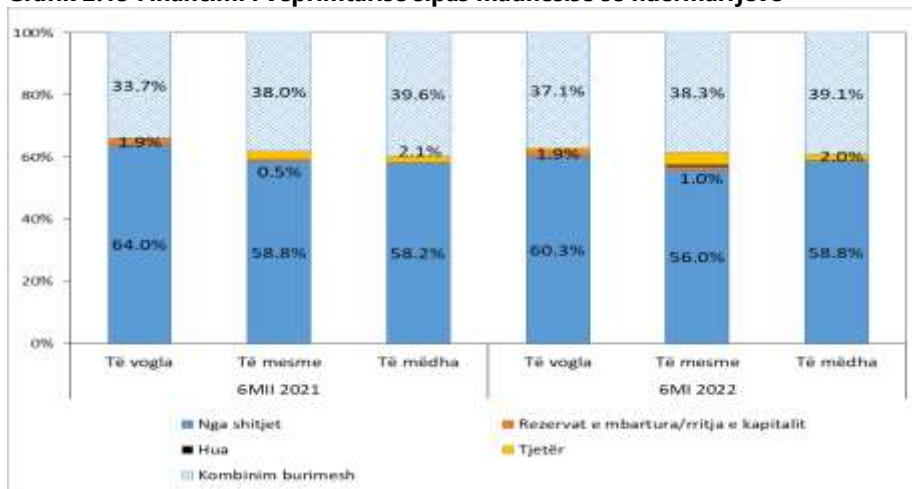

Burimi: Banka e Shqipërisë.

2.3 Financimi i veprimitarisë

Gjatë periudhës, rreth 59% e ndërmarrjeve kanë vijuar të financojnë veprimitarinë e tyre vetëm nëpërmjet shitjeve (rreth 60% e ndërmarrjeve të vogla, 56% e ndërmarrjeve të mesme dhe 59% e ndërmarrjeve të mëdha), **duke shënuar rënie për ndërmarrjet e vogla dhe ato të mesme.** Ndërkohë, prirja e kombinimit të burimeve të financimit vijon të zërë një peshë të konsiderueshme për periudhën, duke u zgjeruar për ndërmarrjet e vogla dhe ato të mesme. Peshën kryesore të tyre vijon ta zërë financimi i realizuar nëpërmjet kombinimit të shitjeve me rezervat e mbartura, ndjekur nga kombinimi i shitjeve me huanë.

Grafik 2.15 Financimi i veprimitarisë sipas madhësisë së ndërmarrjeve

Burimi: Banka e Shqipërisë.

3. Karakteristikat e huamarrjes së ndërmarrjeve

Rreth 40% e totalit të ndërmarrjeve që janë përgjigjur⁷ (gjithsej 444 ndërmarrje), pohojnë se kanë një hua për të paguar. Kjo peshë ka shënuar një rënie prej 2.9 pp krahasuar me gjashtëmujorin e kaluar dhe prej 0.8 pp krahasuar me një vit më parë. Në terma të madhësisë së ndërmarrjeve, pesha e ndërmarrjeve huamarrëse ka rezultuar në rënie për ndërmarrjet e mesme dhe ato të mëdha, përkatësisht me 3.9 pp për ato të mesme dhe 3.7 pp për ato të mëdha. Në rastin e ndërmarrjeve të vogla ka një rritje të lehtë prej 0.3 pp. Në ndarjen sipas sektorëve, pesha më e lartë e ndërmarrjeve huamarrëse rezulton në sektorin e tregtisë (rreth 47%), ndjekur nga sektori i ndërtimit (rreth 44%).

Tabelë 3.1 Shpërndarja e ndërmarrjeve sipas madhësisë dhe huamarrjes

Ndërmarrjet huamarrëse sipas madhësisë	Nr. i ndërmarrjeve		Pesha ndaj totalit të grupit	
	6MII 2021	6MI 2022	6MII 2021	6MI 2022
Të vogla	76	78	28.8%	29.1%
Të mesme	77	72	41.2%	37.3%
Të mëdha	323	294	48.1%	44.3%
Total ndërmarrje	476	444	42.4%	39.5%

Burimi: Banka e Shqipërisë.

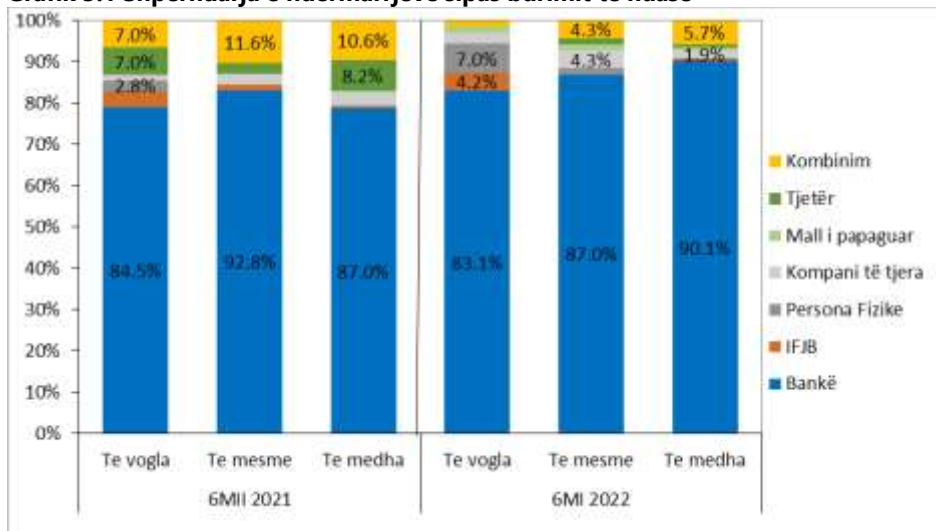
Analiza e mëposhtme është realizuar duke u mbështetur vetëm në përgjigjet e ndërmarrjeve huamarrëse.

3.1 Burimi i huasë

Rreth 88% e ndërmarrjeve huamarrëse deklarojnë se i janë drejtuar sektorit bankar si burim i vetëm huamarrjeje, ndërsa thuhet se 5% e tyre kanë përdorur një kombinim burimesh. Pesha e ndërmarrjeve huamarrëse nga bankat është rritur me 0.8 pp në krahasim me gjysmën e dytë të vitit 2021. Të ndara sipas madhësisë, rezulton se rreth 83% e ndërmarrjeve të vogla, 87% e atyre të mesme dhe 90% e ndërmarrjeve të mëdha i janë drejtuar vetëm bankave si burim huamarrjeje. Kjo peshë ka shënuar rënie për ndërmarrjet e vogla dhe të mesme në krahasim me gjashtëmujorin e kaluar. Përveç bankave, një pjesë e ndërmarrjeve i janë drejtuar edhe institucioneve financiare jobanka ose kanë kombinuar disa burime formale me burime të tjera (si hua nga persona fizikë, kompani të tjera, mall i papaguar).

⁷ Duke marrë në konsideratë kampionin e plotë prej 1365 ndërmarrjesh, 1124 prej tyre ose rreth 82% kanë dhënë përgjigje.

Grafik 3.1 Shpërndarja e ndërmarrjeve sipas burimit të huasë

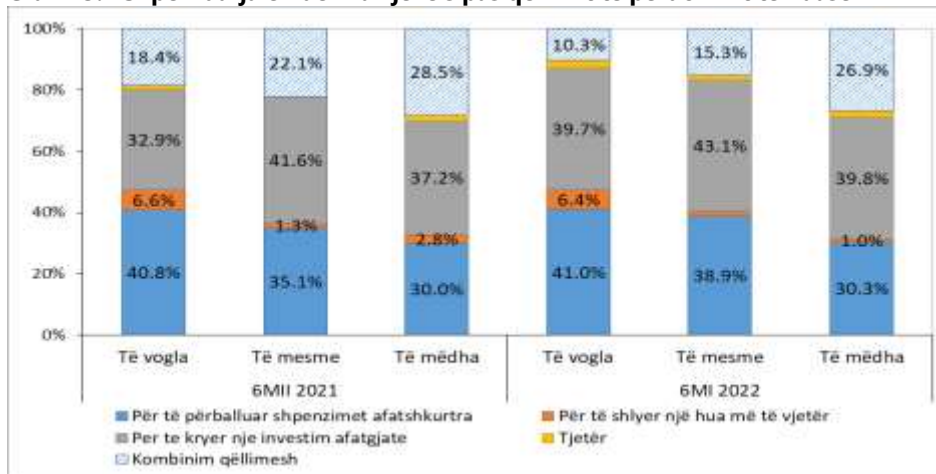
Burimi: Banka e Shqipërisë.

Në total, *burimet formale të huamarrjes* (nga banka dhe institucione financiare jobanka) janë përdorur nga 92% e ndërmarrjeve huamarrëse që i janë përgjigjur pyetësorit (rreth 89% e ndërmarrjeve të vogla, 88% e ndërmarrjeve të mesme dhe 94% e atyre të mëdha), 0.6 pp më shumë në krahasim me gjashtëmujorin e mëparshëm. Kombinimi i burimeve formale me ato të formave të tjera, është përdorur nga 2.2% e ndërmarrjeve.

3.2 Qëllimi i huasë

Huamarrja e ndërmarrjeve është realizuar kryesisht për kryerjen e një investimi afatgjatë dhe për përballimin e shpenzimeve afatshkurtra. Krahasuar me gjashtëmujorin paraardhës, pesha e ndërmarrjeve që kanë marrë hua për kryerjen e një investimi ka shënuar rritje për të gjitha madhësitë e ndërmarrjeve, ndërkohë që pesha e ndërmarrjeve të cilat kanë marrë hua me qëllim përballimin e shpenzimeve afatshkurtra ka mbetur thuajse e pandryshuar për ndërmarrjet e vogla dhe të mëdha. Huamarrja për të cilën janë kombinuar disa qëllime përdorimi, ku peshën kryesore e zënë dy qëllimet e sipërpërmendura, ka shënuar rënie për të gjitha madhësitë e ndërmarrjeve.

Grafik 3.2 Shpërndarja e ndërmarrjeve sipas qëllimit të përdorimit të huasë

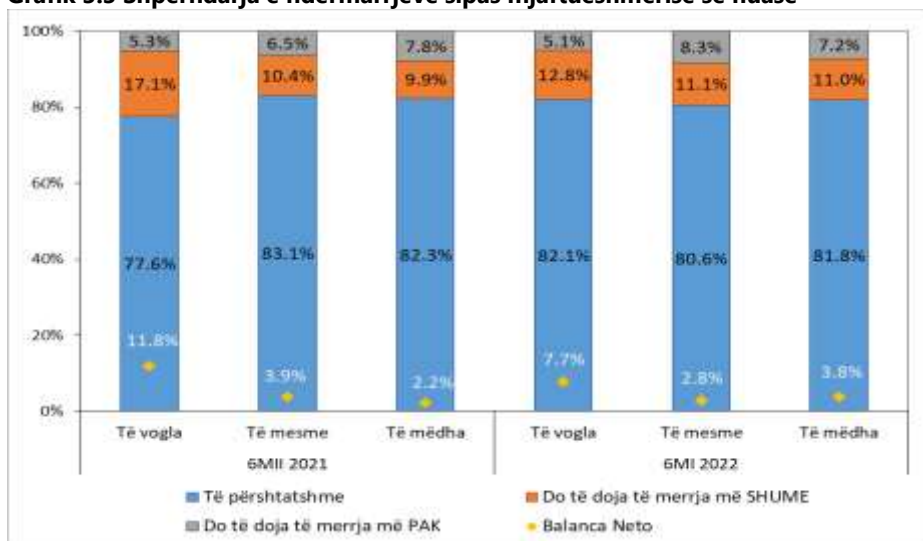

Burimi: Banka e Shqipërisë.

3.3 Mjaftueshmëria e huasë

Gjatë periudhës, mbi 81% e ndërmarrjeve e konsiderojnë të përshtatshëm nivelin e huamarrjes për financimin e veprimtarisë së tyre. Ky tregues është rreth 82% e ndërmarrjeve huamarrëse të vogla, 81% e ndërmarrjeve të mesme dhe 82% e atyre të mëdha. Krahasuar me periudhën e kaluar, kjo peshë ka vijuar të bjerë për ndërmarrjet e mesme dhe të mëdha. Pjesa tjetër e përgjigjeve ka rezultuar në balanca neto pozitive për të gjitha madhësitë e ndërmarrjeve. Kjo balancë tregon se pesha e ndërmarrjeve që do të preferonin më shumë hua është më e lartë se pesha e atyre që do të preferonin më pak hua për financimin e veprimtarisë, veçanërisht për ndërmarrjet e vogla. Gjithsesi, për këto ndërmarrje, kërkesa për hua paraqitet e ngushtuar për periudhën, duke e krahasuar këtë balancë me vrojtimin e kaluar.

Grafik 3.3 Shpërndarja e ndërmarrjeve sipas mjaftueshmërisë së huasë

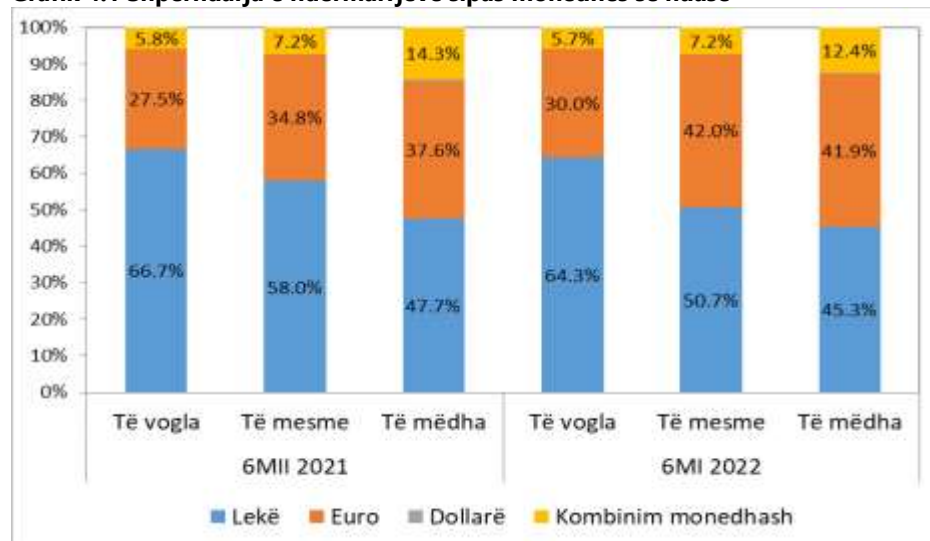
Burimi: Banka e Shqipërisë.

4. Struktura e huasë

4.1 Monedha

Sipas monedhës, huamarrja e ndërmarrjeve shfaqet relativisht e balancuar. Gjatë periudhës, 64% e ndërmarrjeve të vogla, 51% e ndërmarrjeve të mesme dhe 45% e ndërmarrjeve të mëdha, deklarojnë se huaja e tyre është vetëm në monedhën vendase, ndërsa pjesa tjetër është në valutë (euro dhe/ose dollarë amerikanë) dhe/ose e kombinuar (lekë dhe valutë). Gjatë periudhës, huamarrja në valutë (kryesisht në euro) rezulton më e përdorur nga ndërmarrjet e mesme dhe ato mëdha (rreth 42% për secilën prej tyre) dhe më pak nga ndërmarrjet e vogla (rreth 30%). Ky element ndikohet edhe nga monedha në të cilën këto ndërmarrje kryejnë veprimtarinë. Sidoqoftë, krahasuar me gjashtëmujorin e mëparshëm, pesha e ndërmarrjeve me hua në monedhë të huaj është rritur për të gjitha madhësitë e ndërmarrjeve (përkatësisht me 2.5 pp për ndërmarrjet e vogla, 7.2 për ndërmarrjet e mesme dhe 4.3 pp për ato të mëdha).

Grafik 4.1 Shpërndarja e ndërmarrjeve sipas monedhës së huasë

Burimi: Banka e Shqipërisë.

4.2 Marrja e huasë dhe afati i maturimit

Pjesa e ndërmarrjeve që kanë marrë hua në 1-5 vitet e fundit, janë përkatësisht rreth 59% e ndërmarrjeve të vogla, 54% e ndërmarrjeve të mesme dhe 51% e ndërmarrjeve të mëdha. Krahasuar me një gjashtëmujor më parë, kjo peshë ka shënuar rritje për të gjitha madhësitë e ndërmarrjeve (6.3 pp për ndërmarrjet e vogla, 10 pp për ndërmarrjet e mesme dhe 0.7 pp për ato të mëdha).

Huamarrja e re, e cila nënkupton huamarrjen në gjashtëmujorin e fundit, deklarohet nga rreth 10% e ndërmarrjeve të vogla, 8% e ndërmarrjeve të mesme dhe 5% e ndërmarrjeve të mëdha. Në terma gjashtëmujorë dhe vjetorë, pesha e huamarrësve të rinj ka rezultuar në rënie për ndërmarrjet e mesme dhe ato të mëdha. Qëllimi kryesor i përdorimit të huamarrjes së re ka qenë përballimi i shpenzimeve afatshkurtra (për 63% e totalit të ndërmarrjeve të përgjigjura) dhe kryerja e një investimi afatgjatë (27% e totalit). Krahasuar me gjashtëmujorin e kaluar, ka një rritje të peshës së ndërmarrjeve që kanë marrë hua të re për të përballuar shpenzimet afatshkurtra, ndërkohë që është rritur edhe pesha e huamarrësve të rinj me qëllim kryerjen e një investimi në rastin e ndërmarrjeve të mesme dhe të mëdha. Afati mesatar i mbetur i huamarrjes ka rezultuar 67 muaj për ndërmarrjet e vogla, 70.1 muaj për ndërmarrjet e mesme dhe 67.6 muaj për ato të mëdha.

4.3 Norma e interesit të huasë dhe mënyra e shlyerjes

Lloji kryesor i normës së interesit të huasë më të madhe ekzistuese⁸, mbetet norma e pandryshueshme deri në fund të afatit (për 79% të ndërmarrjeve të vogla, 75% e atyre të mesme dhe 80% e ndërmarrjeve të mëdha) **dhe norma e ndryshueshme çdo vit** (për 15% të ndërmarrjeve të vogla dhe të mesme dhe 11% të ndërmarrjeve të mëdha). Në krahasim me periudhën paraardhëse, pesha e ndërmarrjeve që raportojnë hua me normë të pandryshueshme ka rezultuar në rritje për ndërmarrjet e mesme dhe ato të mëdha. Frekuenca e shlyerjes vijon të mbetet kryesisht mujore, për 81% të ndërmarrjeve huamarrëse të vogla, 74% të ndërmarrjeve të mesme dhe për 77% të ndërmarrjeve të mëdha.

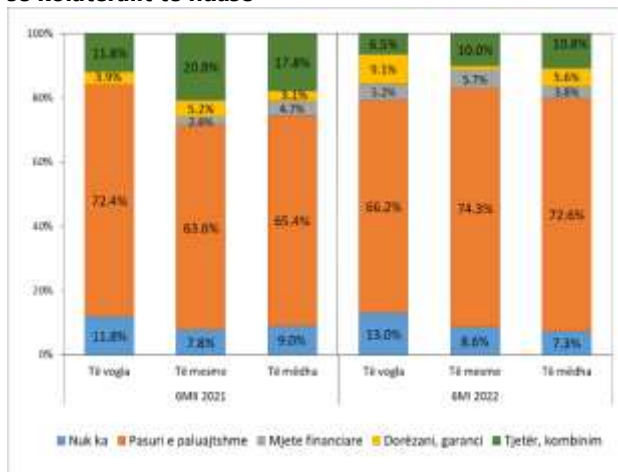
⁸ Në rastin e ndërmarrjeve, të cilat kanë më shumë se një hua.

4.4 Forma e kolateralit dhe raporti i mbulimit

Rreth 66% e ndërmarrjeve të vogla, 74% e ndërmarrjeve të mesme dhe 73% e atyre të mëdha, deklarojnë se huaja e marrë është e kolateralizuar vetëm me pasuri të paluajtshme, ndërsa pjesa tjetër e ndërmarrjeve ka përdorur forma të tjera kolateralizimi⁹. Ndërkohë, rreth 13% e ndërmarrjeve të vogla, 9% e ndërmarrjeve të mesme dhe 7% e ndërmarrjeve të mëdha, pohojnë se huaja e marrë është e pakolateralizuar. Krahasuar me gjashtëmujorin e kaluar, pesha e ndërmarrjeve me hua të pakolateralizuar ka vijuar të shënojë rënie për ndërmarrjet e mëdha, ndërkohë që është rritur kolateralizimi me pasuri të paluajtshme për ndërmarrjet e mesme dhe ato të mëdha, si dhe me mjete financiare dhe dorëzani/garanci për ndërmarrjet e vogla.

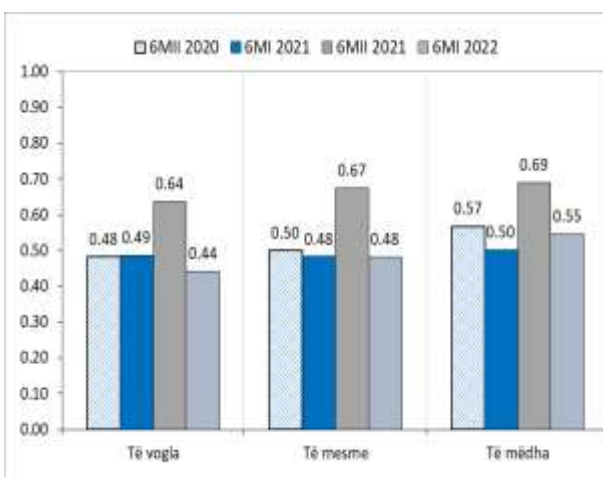
Mbulimi me kolateral vlerësohet edhe në mënyrë të agreguar përmes indeksit të peshuar të përgjigjeve¹⁰. Për gjashtëmujorin e parë 2022, ky indeks ka rezultuar 0.44 për ndërmarrjet e vogla, 0.48 për ndërmarrjet e mesme dhe 0.55 për ato të mëdha. Krahasuar me periudhën e kaluar, raporti i mbulimit është ulur për të gjitha madhësitë e ndërmarrjeve.

Grafik 4.2 Shpërndarja e ndërmarrjeve sipas formës së kolateralit të huasë

Burimi: Banka e Shqipërisë.

Grafik 4.3 Indeksi i mbulimit me kolateral

5. Ngarkesa e huasë

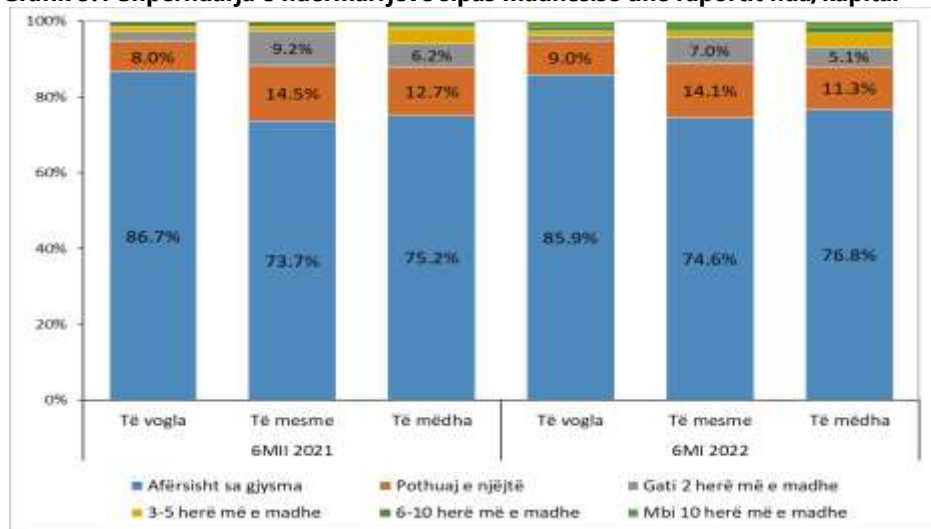
5.1 Vlera e huasë ndaj kapitalit

Gjatë periudhës, vlera totale e huasë rezultojnë afërsisht sa gjysma e vlerës së kapitalit të ndërmarrjes për 78% të ndërmarrjeve huamarrëse dhe pothuaj e njëjtë me vlerën e kapitalit për 11% të tyre, ndërkohë që pjesa e mbetur prej 11% pohojnë që vlera e huasë e tejkalon atë të kapitalit. Raporti "hua/kapital" ka rezultuar më i lartë te ndërmarrjet e mesme e të mëdha, ku përkatësisht 25% dhe 23% e tyre shprehen se ky raport është i barabartë ose tejkalon vlerën e kapitalit, duke nënkuptuar një peshë më të madhe të huasë për këto ndërmarrje. Për këtë gjashtëmujor, ky raport ka shënuar rënie për ndërmarrjet e këtyre madhësive.

⁹ Mjete financiare, dorëzani, garanci të tjera, së bashku me kombinimin e disa formash kolateralizimi, përfshirë edhe kombinimin me pasuritë e paluajtshme.

¹⁰ Ky indeks merr vlera nga 0 në 1 dhe rritja e vlerës së tij tregon rritje të peshës së mbulimit me kolateral. Koeficientët e peshimit të këtij indeksi, sipas alternativave, janë: "deri në 50% të vlerës së huasë së kolateralizuar" = 0.25; "50-100% të vlerës së huasë së kolateralizuar" = 0.5; "100-120% të vlerës së huasë së kolateralizuar" = 0.75; "mbi 120% të huasë së kolateralizuar" = 1.

Grafik 5.1 Shpërndarja e ndërmarrjeve sipas madhësisë dhe raportit hua/kapital

Burimi: Banka e Shqipërisë.

Në nivel sektorial, ngarkesa me borxh ka shënuar rënie për disa nga sektorët e analizuar. Sektori i industrisë dhe ai i shërbimeve paraqesin një ngarkesë më të ulët me borxh, ndërkohë që kjo ngarkesë paraqitet më e lartë për ndërmarrjet e sektorit të ndërtimit dhe të tregtisë.

Tabelë 5.1 Pësja e ndërmarrjeve me një vlerë huaje të barabartë ose më të lartë se kapitali, sipas sektorëve

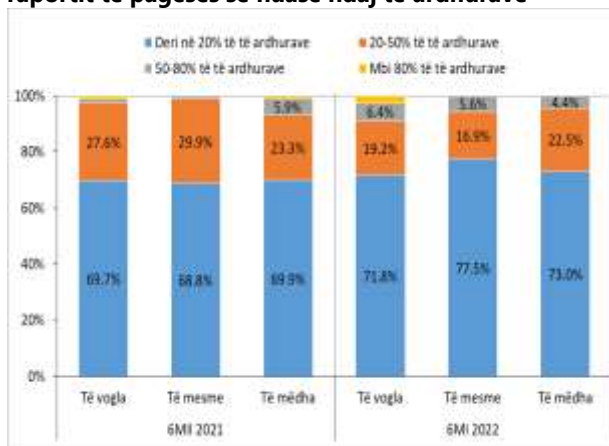
Pësja e ndërmarrjeve me një vlerë huaje të barabartë ose më të lartë se kapitali, sipas sektorëve				
	Industri	Shërbime	Ndërtim	Tregti
6MII 2020	19.7%	25.0%	17.6%	21.9%
6MI 2021	22.3%	26.5%	29.9%	27.0%
6MII 2021	22.7%	24.7%	24.4%	22.1%
6MI 2022	20.7%	21.2%	25.3%	22.5%

Burimi: Banka e Shqipërisë.

5.2 Shpenzimi për pagesën e huasë

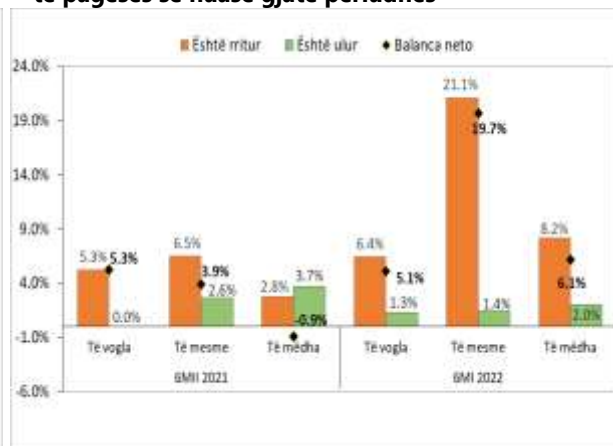
Pjesa më e madhe e ndërmarrjeve huamarrëse (74%) deklarojnë se pagesa e huasë arrin deri në 20% të të ardhurave të tyre. Pësja e këtyre ndërmarrjeve është rritur me 3.8 pp krahasuar me vërtetimin paraardhës. Barra e pagesës së huasë duket të jetë më e lartë tek ndërmarrjet e vogla, ku pësja e ndërmarrjeve që raportojnë se kjo pagesë tejkalon 20% të të ardhurave, zë rreth 28% të totalit të grupit. Të pyetura nëse *kostoja e shërbimit të huasë ka ndryshuar gjatë periudhës*, pjesa më e madhe e ndërmarrjeve (rreth 93% e ndërmarrjeve të vogla, 77% e ndërmarrjeve të mesme dhe 90% e ndërmarrjeve të mëdha), pohojnë që ky shpenzim ka mbetur i pandryshuar. Përgjigjet e pjesës tjetër kanë rezultuar në balanca neto pozitive për ndërmarrjet e të gjitha madhësive, duke treguar një rritje të këtij shpenzimi në raport me të ardhurat. Kjo balancë ka shënuar rritje në terma gjashtëmujorë dhe vjetorë për ndërmarrjet e mesme dhe ato të mëdha.

Grafik 5.2 Shpërndarja e ndërmarrjeve sipas raportit të pagesës së huasë ndaj të ardhurave

Burimi: Banka e Shqipërisë.

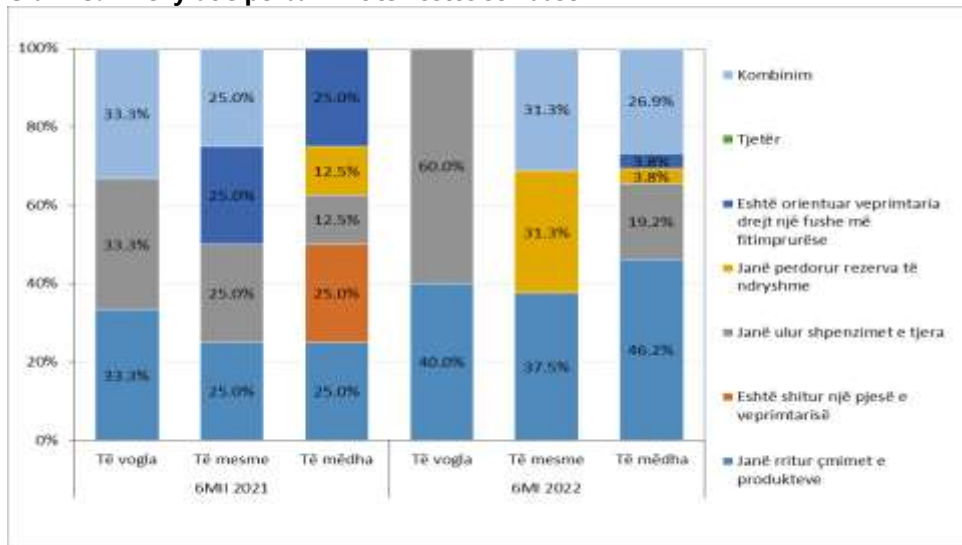
Grafik 5.3 Ndërmarrjet që deklarojnë ndryshim të pagesës së huasë gjatë periudhës

5.3 Përballimi i koston së huasë

Për të kompensuar rritjen e koston së shërbimit të huasë, ndërmarrjet kanë vijuar të mbështeten kryesisht në rritjen e çmimeve të produkteve (42.6%), uljen e shpenzimeve të tjera (17%) apo përdorimin e rezervave të ndryshme (12.8%).

Grafik 5.4 Mënyrat e përballimit të koston së huasë

Burimi: Banka e Shqipërisë.

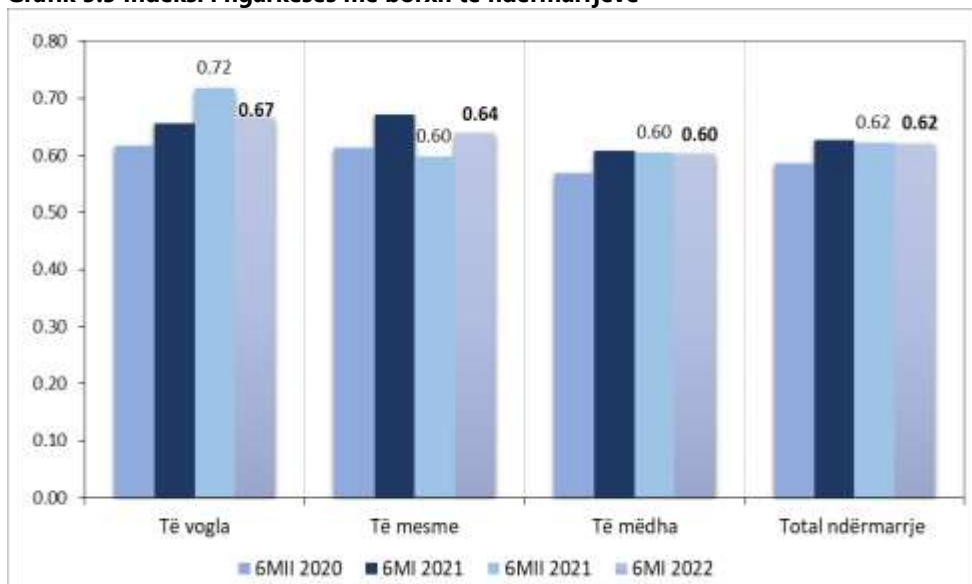
5.4 Ngarkesa me borxh

Ngarkesa me borxh e ndërmarrjeve huamarrëse ka mbetur thuasje e pandryshuar përgjatë periudhës, ku vlera e indeksit¹¹ për totalin e ndërmarrjeve ka vijuar të ruajë një nivel prej 0.62. Sipas madhësisë, indeksi vijon të paraqesë një ngarkesë më të lartë me borxh për ndërmarrjet e vogla, por gjithësi në rënie

¹¹ Indeksi llogaritet duke peshuar përgjigjet e ndërmarrjeve ndaj totalit të përgjigjeve, sipas koeficientëve që marrin vlerat: 1 për alternativën "ngarkesë e lartë", 0.5 për alternativën "ngarkesë mesatare" dhe vlerën 0 për alternativën "ngarkesë e ulët".

në krahasim me gjashtëmujorin e dytë 2021. Vlera e këtij indeksi është rritur për ndërmarrjet e mesme përgjatë periudhës së analizuar.

Grafik 5.5 Indeksi i ngarkesës me borxh të ndërmarrjeve

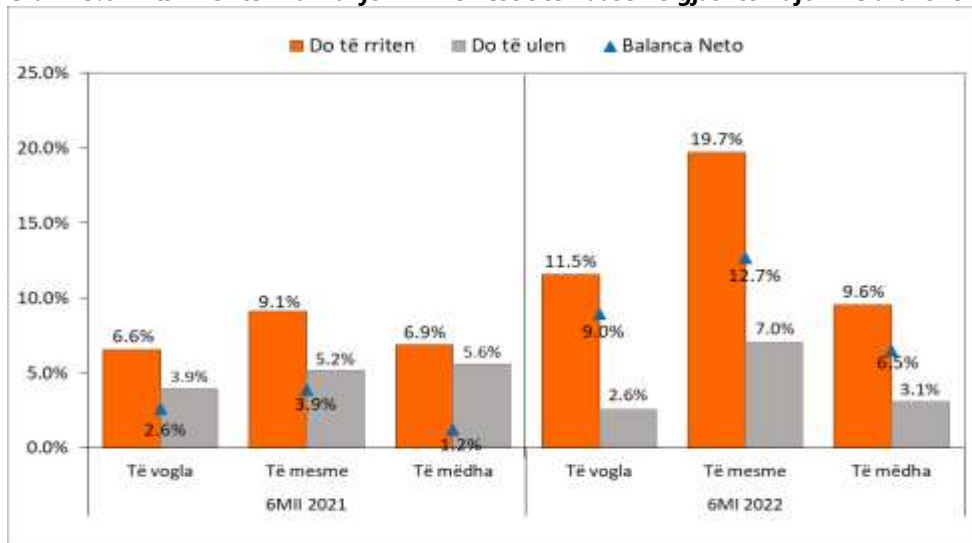

Burimi: Banka e Shqipërisë.

5.5 Pritshmëritë për pagesën e kështit të huasë për gjashtëmujorin e ardhshëm

Pjesa më e madhe e ndërmarrjeve huamarrëse (rreth 85%), pavarësisht madhësisë së tyre, nuk presin ndryshim të kështit të huasë për gjashtëmujorin e dytë 2022. Kjo peshë ka rënë me 2.7 pp në krahasim me periudhën paraardhëse. Për sa i përket ndërmarrjeve që presin ndryshim të kështit, rezulton se ndërmarrjet e të gjitha madhësive vijojnë të presin një rritje në këtë drejtim për periudhën në vijim. Kjo balancë neto pozitive paraqitet më e lartë për ndërmarrjet e vogla dhe ato të mesme.

Grafik 5.6 Pritshmëritë mbi ndryshimin e kështit të huasë në gjashtëmujorin e ardhshëm

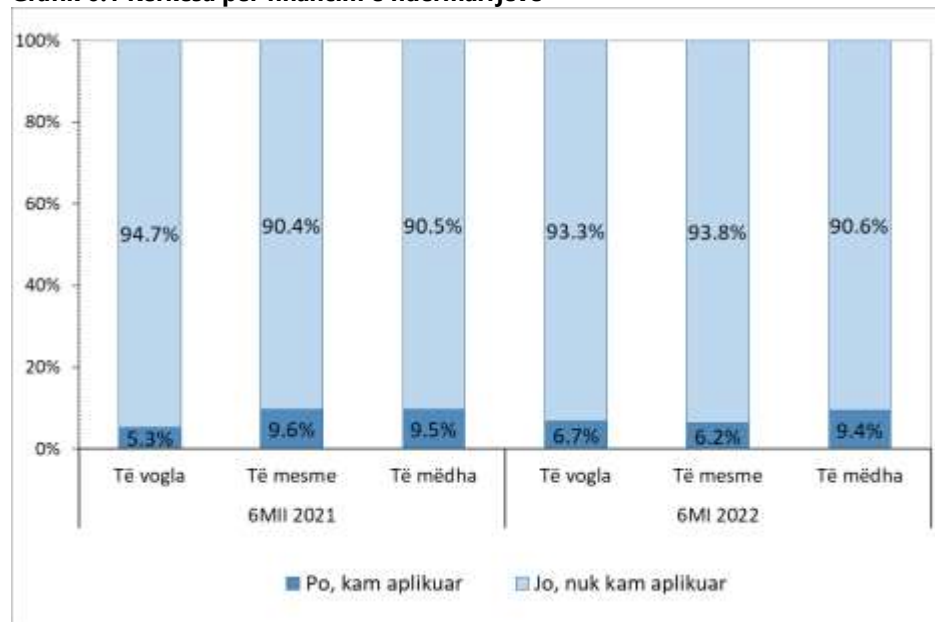
Burimi: Banka e Shqipërisë.

6. Marrëdhënia me bankat dhe pritshmëritë për të ardhmen¹²

6.1 Aksesimi në financim

Kërkesa e ndërmarrjeve për kredi ka shënuar një rënie të lehtë për periudhën, ku rreth 8% e tyre deklarojnë se kanë aplikuar për financim gjatë gjashtëmujorit të fundit. Kjo peshë është ngushtuar me vetëm 0.4 pp për totalin e ndërmarrjeve në krahasim me vrojtimin e kaluar. Duke e analizuar këtë tregues sipas madhësisë së ndërmarrjeve, rezulton se peshën më të lartë për këtë periudhë e zënë ndërmarrjet e mëdha (rreth 9%). Krahasuar me gjashtëmujorin e mëparshëm, vërehet një zgjerim i kërkesës për kredi vetëm për ndërmarrjet e vogla (prej 1.4 pp), ndërkohë që ndërmarrjet e mesme paraqesin një ngushtim të kësaj kërkesë (me 3.4 pp).

Grafik 6.1 Kërkesa për financim e ndërmarrjeve

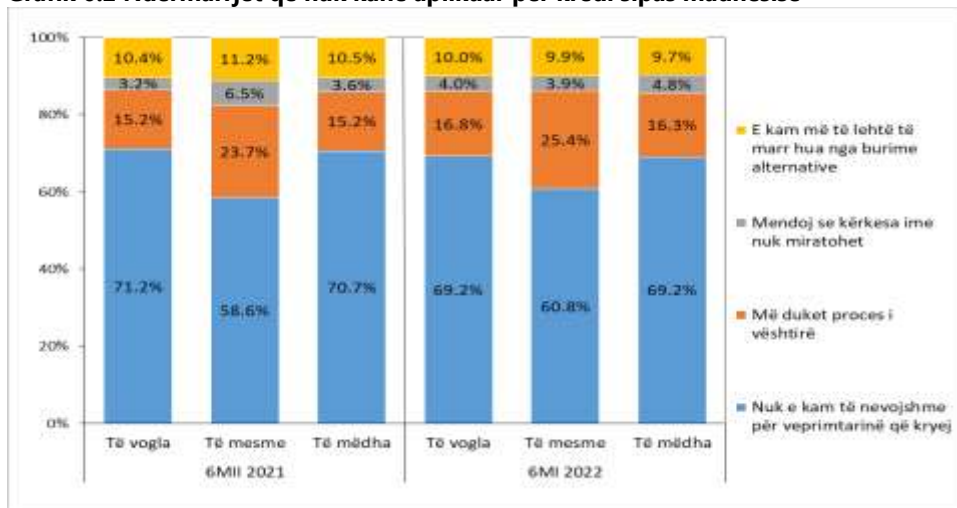

Burimi: Banka e Shqipërisë.

Ndërmarrjet që nuk kanë aplikuar për hua, në shumicën e rasteve, pohojnë kryesisht se nuk e kanë të nevojshme për veprimtarinë që kryejnë (përkatësisht për rreth 69% të ndërmarrjeve të vogla, 61% të ndërmarrjeve të mesme dhe 69% të atyre të mëdha). Pjesa tjetër e ndërmarrjeve kanë vendosur të mos aplikojnë për shkak se procesi u duket i vështirë, pesha e të cilave është rritur për të gjitha madhësitë e ndërmarrjeve, apo për shkak se vlerësojnë më të lehtë huamarrjen nga burime alternative. Gjithsesi, pesha e këtyre të fundit ka rënë përgjatë periudhës për të gjitha madhësitë e ndërmarrjeve.

¹² Pyetjet e kësaj rubrike i janë drejtuar të gjithë kampionit të ndërmarrjeve, përfshirë edhe ato johuamarrëse.

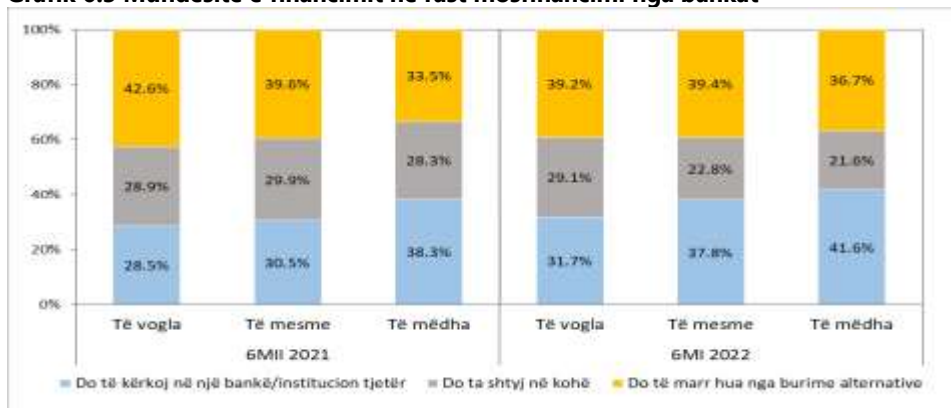
Grafik 6.2 Ndërmarrjet që nuk kanë aplikuar për kredi sipas madhësisë

Burimi: Banka e Shqipërisë.

Të pyetur se si do të vepronin nëse nuk do të financoheshin nga bankat, rreth 39% e ndërmarrjeve të vogla pohojnë se do të merrnin hua nga burime alternative, duke vijuar të bjerë edhe për këtë gjashtëmujor, përkatësisht me 3.4 pp. Kjo peshë ka vijuar rënien edhe për ndërmarrjet e mesme (39%) dhe ato të mëdha (37%). Gjithashtu, një pjesë e konsiderueshme e ndërmarrjeve pohojnë se do t'i drejtohen sërish një banke apo institucioni tjetër, duke treguar rritje për të gjitha madhësitë e ndërmarrjeve. Në rastin e ndërmarrjeve të mëdha, kjo alternativë zë peshën kryesore (rreth 42%). Nga ana tjetër, ka rënë pesha e ndërmarrjeve të mesme e të mëdha, të cilat pohojnë një shtyrje në kohë të planeve të tyre, në kushtet e mungesës së financimit.

Grafik 6.3 Mundësitë e financimit në rast mosfinancimi nga bankat

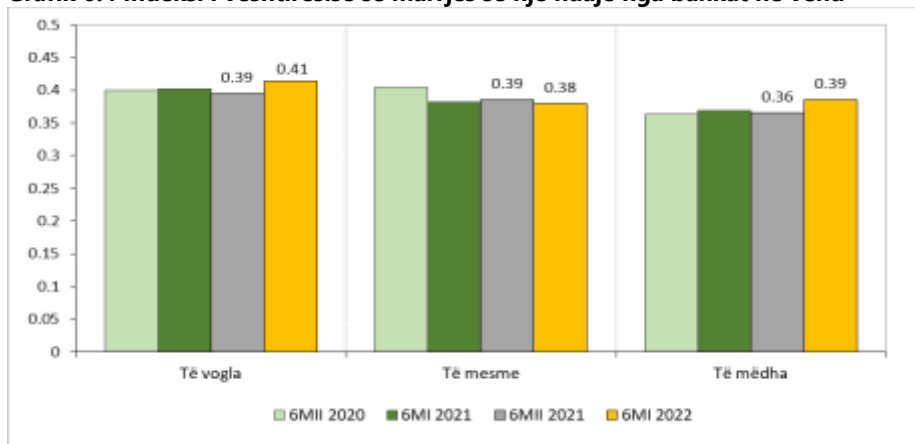

Burimi: Banka e Shqipërisë.

6.2 Procesi i huamarrjes dhe marrëdhënia me bankat

Indeksi i vështirësisë së procesit të huamarrjes nga bankat, për periudhën, ka rezultuar 0.39 për totalin e ndërmarrjeve, duke u rritur lehtësisht në krahasim me periudhën paraardhëse. Ky indeks vijon të mbetet midis nivelit "normal" dhe "i vështirë", për të tre grupet e ndërmarrjeve. Krahasuar me gjashtëmujorin e dytë 2021, niveli i vështirësisë është rritur për ndërmarrjet e vogla dhe ato të mëdha.

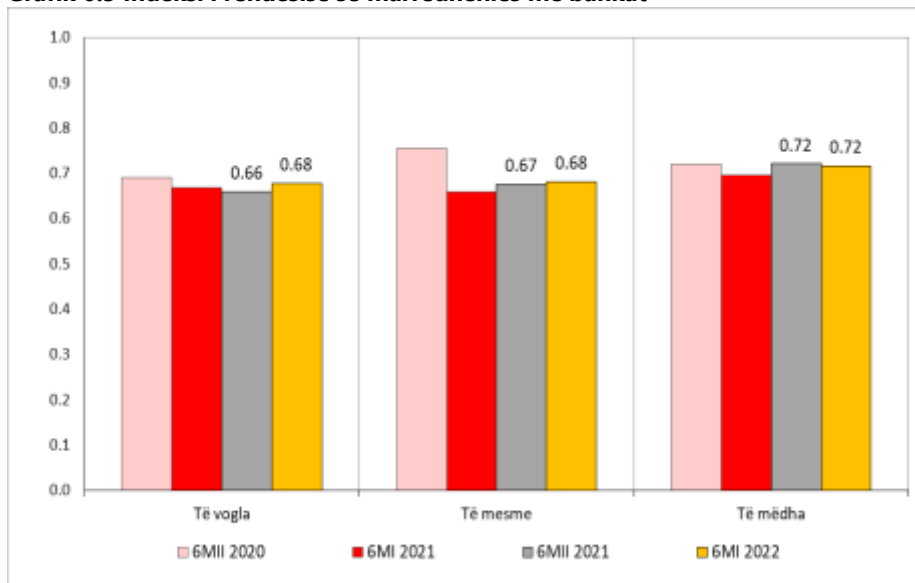
Grafik 6.4 Indeksi i vështirësisë së marrjes së një huaje nga bankat në vend¹³

Burimi: Banka e Shqipërisë.

Marrëdhënia me bankat, e matur nga indeksi përkatës, vijon të vlerësohet midis nivelit "e rëndësishme" dhe "e domosdoshme", me një vlerë prej 0.7. Në këtë gjashtëmuor ka pasur një rritje të këtij indeksi për ndërmarrjet e vogla dhe ato të mesme.

Grafik 6.5 Indeksi i rëndësisë së marrëdhënies me bankat¹⁴

Burimi: Banka e Shqipërisë.

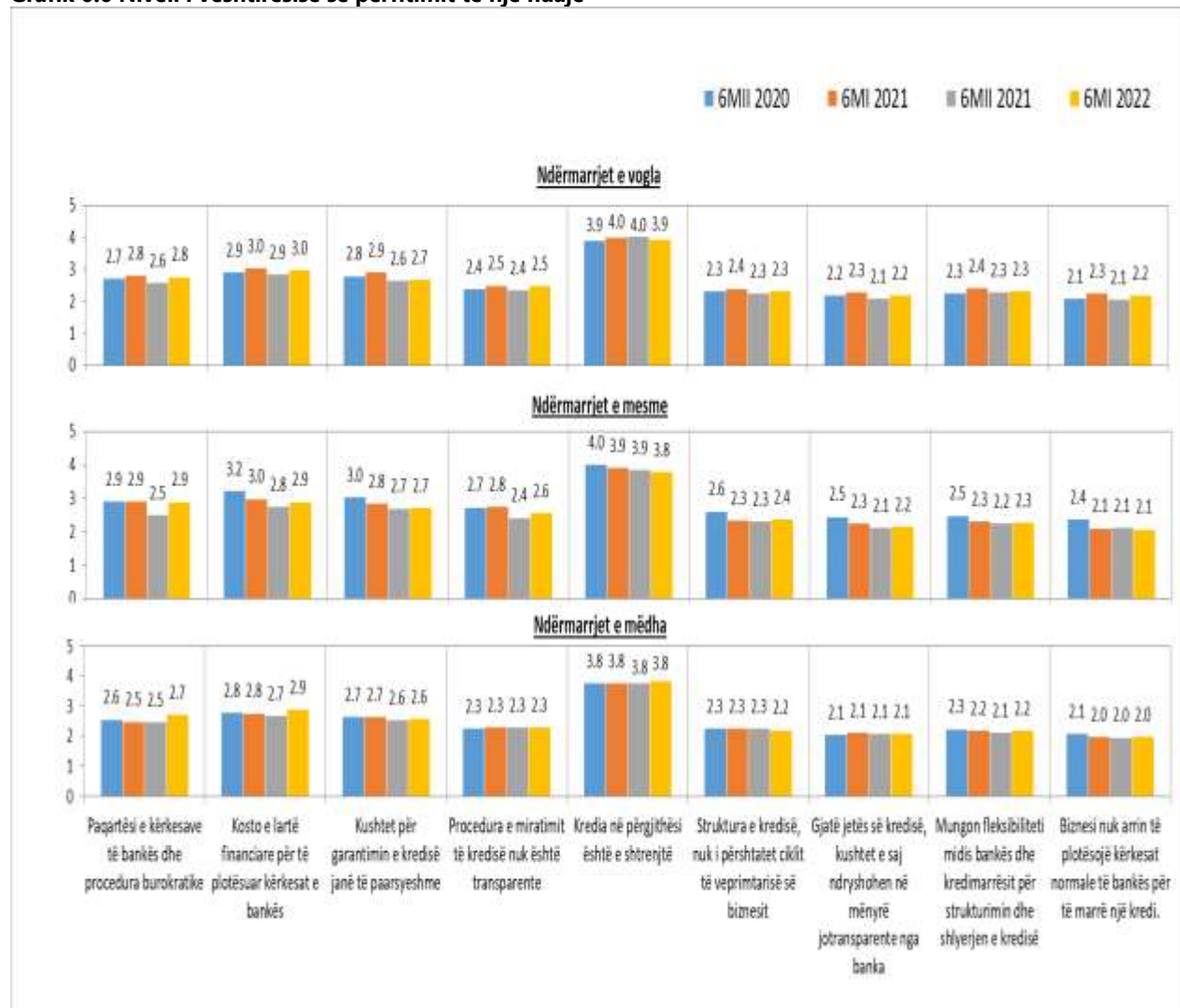
¹³ Ky indeks llogaritet duke peshuar përgjigjet e ndërmarrjeve ndaj totalit të përgjigjeve sipas një koeficienti, i cili rritet me rritjen e vështirësisë së këtij procesi. Koeficienti për alternativën "shumë e thjeshtë" = 0, "normal" = 0.25, "i vështirë" = 0.5, "shumë e vështirë" = 0.75, "pothuaj i pamundur" = 1.

¹⁴ Ky indeks llogaritet duke peshuar peshat e përgjigjeve të ndërmarrjeve ndaj totalit të përgjigjeve, sipas koeficientëve që marrin vlerat: 1 për alternativën "e domosdoshme", 0.5 për alternativën "e rëndësishme" dhe vlerën 0 për alternativën "jo dhe aq e rëndësishme".

6.3 Vështirësia e përfitimit të huasë¹⁵

Kostoja e kredisë vijon të konsiderohet si elementi kryesor që vështirëson përfitimin e një huaje bankare, në mënyrë më të theksuar për ndërmarrjet e vogla. Gjithsesi, për këtë gjashtëmuor, vlerësimi për këtë element ka shënuar një rënie të lehtë për ndërmarrjet e vogla dhe për ato të mesme. Në vijim të koston së kredisë, edhe *kostoja e plotësimit të kërkesave të bankës* vijon të mbetet një vështirësi e konsiderueshme për të tre grupet e ndërmarrjeve, ndjekur nga vlerësimi për *paqartësinë e kërkesave të bankës dhe procedurat burokratike*. Për këto elemente vërehet një vlerësim në rritje për të gjitha madhësitë e ndërmarrjeve gjatë periudhës.

Grafik 6.6 Niveli i vështirësisë së përfitimit të një huaje

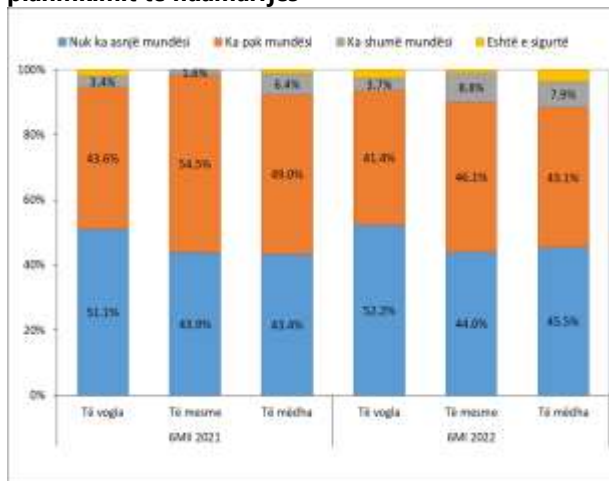
Burimi: Banka e Shqipërisë.

¹⁵ Për të vlerësuar vështirësinë e përfitimit të një huaje bankare, ndërmarrjeve iu është kërkuar të japin gjykimin e tyre për një sërë elementesh cilësore, sipas një sistemi vlerësimi me 5 shkallë, ku shkalla më e ulët e vështirësisë është 1 dhe shkalla më e lartë është 5. Për të marrë një vlerësim mesatar për secilin element cilësor, shkallët e vlerësimit nga 1 në 5 peshohen me peshat e përgjigjeve të dhëna nga ndërmarrjet.

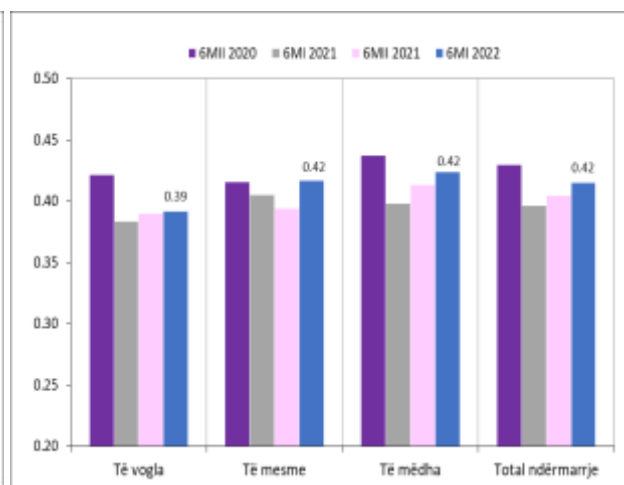
6.4 Planifikimi i huamarrjes

Lidhur me planifikimin për huamarrje në gjashtëmujorin e ardhshëm, bazuar në përgjigjet e ndërmarrjeve, gjykohet se kërkesa për kredi mund të vijojë të qëndrojë në kahun pozitiv. Rreth 47% e ndërmarrjeve që i janë përgjigjur pyetësorit deklarojnë se *"nuk ka asnjë mundësi"* që të kërkojnë një kredi bankare gjatë periudhës së ardhshme. Kjo peshë ka shënuar rënie për të gjitha madhësitë e ndërmarrjeve në krahasim me periudhën paraardhëse. Nga ana tjetër, vijon të vërehet një rritje e peshës së ndërmarrjeve që pohojnë se *"ka pak mundësi"* të kërkojnë një kredi në gjysmën e dytë të vitit 2022, si dhe e peshës së ndërmarrjeve të vogla e të mëdha të cilat shprehen se *"ka shumë mundësi"* që diçka e tillë të ndodhë në periudhën pasardhëse. Pesha e ndërmarrjeve të cilat kanë zgjedhur alternativën *"është e sigurt"* ka rënë për ndërmarrjet e mesme dhe lehtësisht për ndërmarrjet e mëdha, ndonëse kjo alternativë ruan peshën më të vogël. Indeksi i vlerësimit të planifikimit të huamarrjes për gjashtëmujorin e ardhshëm¹⁶ rezulton në nivelin 0.42 për totalin e ndërmarrjeve. Ky indeks është rritur për të gjitha madhësitë e ndërmarrjeve, por më ndjeshëm për ndërmarrjet e mesme dhe ato të mëdha.

Grafik 6.7 Shpërndarja e ndërmarrjeve sipas planifikimit të huamarrjes

Grafik 6.8 Indeksi i planifikimit të huamarrjes

Burimi: Banka e Shqipërisë.

¹⁶ Për të vlerësuar përgjigjet e ndërmarrjeve është ndërtuar indeksi mbi planifikimin e huamarrjes, llogaritur duke peshuar peshat e përgjigjeve të ndërmarrjeve ndaj totalit të përgjigjeve sipas një koeficienti, i cili rritet me rritjen e mundësisë së huamarrjes. Koeficienti për alternativën: "nuk ka asnjë mundësi" = 0.25; "ka pak mundësi" = 0.5; "ka shumë mundësi" = 0.75; "është e sigurt" = 1.